

EXPECTATIONS AND SUGGESTIONS OF GEOGRAPHY TEACHERS FOR IN-SERVICE TRAINING ACTIVITIES: A QUALITATIVE STUDY

Coğrafya Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerine Yönelik Beklenti ve Önerileri: Nitel Bir Çalışma Örneği⁵

Şevki BABACAN⁶

Ramazan ÖZEY⁷

Özet

Nitel yapıdaki bu çalışma, coğrafya öğretmenlerinin hizmet içi eğitimden beklentilerini ve bu konuya yönelik önerilerini tespit etmek için yapılmıştır. Çalışma 2014-2015 eğitim öğretim yılında, İstanbul ilinde görevli 21 coğrafya öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla toplanmış ve betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Çalışmaya dahil olan coğrafya öğretmenlerince hizmet içi eğitime bakış olumludur. Hizmet içi eğitimden beklenti; amaca hizmet eden, uygun yer ve zamanda, uygun eğitimcilerle, niteliğin ön planda olduğu ve kendilerinin yenilediği duygusunu ortaya çıkaran faaliyetlerin olmasına yöneliktir. Katılımcı coğrafya öğretmenlerince; hizmet içi eğitim konusunda lise türlerine göre farklı planlanmış, eğitim öğretim yılının içerisine zaman anlamında iyi dağıtılmış, içeriğin tatmin edici olduğu ve çeşitli dokümanları içeren, süreç sonunda başarı, katılım belgesi ve sonuç raporlarının düzenlendiği, teknik altyapısı yüksek ortamlarda seminer ya da hizmet içi eğitim beklentisi bulunmaktadır. Ayrıca coğrafya öğretim müfredatında sadeleşmenin, hizmet içi eğitim faaliyetlerinin hedefe ulaşmasında destekleyici rol oynayacağı ve bununla birlikte aynı ilçe merkezinde çalışan coğrafya öğretmenlerinin zaman zaman bir araya getirilmelerinin etkileşim açısından onlara katkı sağlayacağına yönelik öneriler de dile getirilmiştir.

Coğrafya öğretmenlerinin hizmet içi eğitime yönelik beklenti ve önerilerini tespit eden bu çalışma bulgularının, hizmet içi eğitim faaliyetlerini düzenleyicilere ve yürütücülere veri kaynağı oluşturması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Öğretmenleri, Hizmet İçi Eğitim, Hizmet İçi Eğitime Bakış

Abstract

The aim of this qualitative study is to determine geography teachers' expectations and recommendations for in-service training. The study was conducted in 2014-2015 academic year with 21 geography teachers working in Istanbul. Data were collected using semi-structured interviews and analyzed using descriptive analysis. Participants have positive perceptions of in-service training. Their expectations of in-service training are objective-oriented and quality-focused activities that are implemented by appropriate instructors at the appropriate place and time. According to participants, seminars or in-service training activities should be content rich, differentiated based on high-school types, extended over the academic year, contain various documents, have high technical infrastructure and allow the drawing-up of achievement, participation certificate and final reports. Participants recommended that the geography teaching curriculum be simplified to realize the objectives of in-service training activities and that geography teachers be brought together from time to time to improve their interaction.

We believe that the results of this study will be a source of data for people who consider organizing and conducting in-service training activities.

Keywords: Geography Teachers, In-Service Training, Views of In-Service Training

⁵ This study is a part of Şevki Babacan's doctoral thesis completed in 2015 and was presented as an abstract at the 7th International Congress of Research in Education (April 27-29, 2017, Çanakkale, TURKEY).

⁶ **Correspondence to:** Asst. Prof., Gaziosmanpaşa University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Geography, Taslıciiftlik, 60250, Tokat, TURKEY., sevkitabacan@gmail.com

⁷ Prof., Marmara University, Atatürk Education Faculty, Third Floor, Room Number: 303, Göztepe Campus, Kadıköy, 34722, İstanbul, TURKEY., rozey@marmara.edu.tr

GİRİŞ

Her birey, toplumsal düzen içerisinde bir mesleki görev üstlenir ve bu görevi iyi yapmak durumundadır. Ne iş yaparsa yapsın, hangi sektörde çalışırsa çalışsın her bireyin üstlendiği görevi en iyi şekilde yapması, devletine ve topluma karşı bir ödevdir. Bunu gerçekleştirmek; kendi alanında iyi olmak, mesleki bilgi ve beceriyi yenileyip geliştirmek, öğrendiklerini işine uyarlamak ile mümkündür. Öğretmenlerin de eğitim alanında üstlendikleri görevlerini bu hedefte sürdürmeleri, nitelikli öğrenciler yetiştirilmesine önemli katkılar sağlar. Sonuçta iyi yetişmiş öğrenciler, gelecekte nitelikli bir toplumun parçası olarak ülkelerinin gelişiminde önemli bir rol oynarlar.

Bireylerin yetiştirilmesinde aile ile birlikte büyük pay sahibi olan öğretmenlerin, iyi yetiştirilip meslek hayatlarında kendilerini yenilemelerinde hizmet içi eğitim faaliyetleri oldukça önemli bir yere sahiptir. Hizmet içi eğitim, bireyin mesleki yenilenmesini amaç edinir. Bu yenilenme, bazen eksiklikleri gidermek adına yapılabildiği gibi bazen de mevcut bilgi ve beceriye yenilerini katmak için yapılır. Hangi nedenle olursa olsun hizmet içi eğitim, yaşam boyu öğrenme felsefesinden beslenir. Yaşam boyu öğrenmenin bir parçası olan hizmet içi eğitimi Demirel ve Ün şöyle tanımlamışlardır:

Hizmet içi eğitim, hizmet öncesi eğitimin devamı ve tamamlayıcısıdır. Bu eğitimle bireye işinin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması ve pekiştirilmesi amaçlanır. Hizmet içi eğitim, iş başında eğitim şeklinde olabileceği gibi yerel ve bölgesel seminerlerle; çalışma ve tatil günlerinde yapılan çalışmalarla olabilir. Ayrıca, kendi kendine eğitim uygulaması da hizmet içi eğitimin kapsamı içinde görülmektedir (Demirel ve Ün, 1987: 94).

Hizmet içi eğitimin, hizmet öncesinde alınan eğitimin devamı niteliğinde olması ve onu tamamlaması, tanımda da belirtildiği gibi oldukça önemlidir. Öğretmenlerin meslek yaşamlarında iyi yetiştirilme gerekliliğini gerçekleştirmek için yapılır.

Öğretmenleri İyi Yetiştirme Gerekliliği

Öğretmenlerin mesleklerinin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları içeren yeterlilikleri kazanmaları ve bunları meslek yaşamları boyunca geliştirmeleri, biri hizmet öncesi eğitim; diğeri de hizmet içi eğitim olmak üzere iki temel eğitim programı ile sağlanır (Hakan ve diğerleri, 2011: 118-119).

Öğretmenlerin mesleğe başlamadan önce almış oldukları eğitim, öğretmen olarak atanabilmek için yeterli olabilir. Ancak öğretmenlik eğitim süresince edinilmiş kimi bilgiler, kısa sürede eskiyip işlevsiz hale gelebilir. Genelde bilim ve teknolojide, özelde ise eğitim bilimi, eğitim teknolojisi, programlar, öğretme-öğrenme süreci, yöntem ve teknikleri, eğitim sisteminin yapı ve işleyişinde meydana gelen bazı değişimler öğretmenlerin de hizmet içinde sürekli eğitimini ve öğrenmesini zorunlu kılar (Şişman, 2008: 206).

Öğretmenler yaşamlarının 20-30 yılını çalışma hayatında geçirmektedirler. Bu süre içinde öğretmenleri hizmette güncel tutmak oldukça zor bir iştir (Özyürek, 1981: 14). Gelişen bilim ve teknolojinin sınıfa ve okula aktarılabilmesi için planlı ve sürekli bir hizmet içi eğitim bugün daha fazla önem kazanmıştır (Ataünel, 2000: 84). Bu durumun zorunlu bir gereği olarak toplumlar, değişime ve ilerlemeye ayak uydurabilme adına çalışanların faaliyetlerini en verimli şekilde yerine getirebilmeleri için mesleğe başlamadan önce verilen eğitim faaliyetlerine verdikleri önem kadar mesleklerini icra ettikleri süre içerisindeki hizmet içi eğitimlerine de önem vermek zorunda kalmışlardır (Serin ve Korkmaz, 2014: 156).

Bu konuda yapılan bilimsel çalışmalara bakıldığında; Ataünel, 2000; Seferoğlu, 2004; Karabağ, 2007; Öztürk, 2007; Gökçe, 2009; Hakan ve diğerleri, 2011; Yazıcı ve Gündüz, 2011; Özcan, 2013; Yaylacı, 2013; Serin ve Korkmaz, 2014 vb. genel olarak öğretmen eğitimine ve yenilenmeye dair çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Özcan (2013) yaptığı çalışmada; başarılı öğretmenlerin meslektaşlarına hizmet içi eğitim vermesinden, başarılı okullara ziyarette bulunarak oralarda gözlem yapmalarına ve eğitimde başarılı ülkeleri ziyaret etmeye kadar çeşitli tavsiyelerde bulunmuştur. Yine Seferoğlu (2004) tarafından yapılan çalışmada; öğretmenler arası mesleki iletişim, paylaşım ve destek konularına değinilmiştir. Bu konuda, ABD'deki "Kılavuz Öğretmenlik" (Mentoring) ve "Akran Eğitimi" (Peer Coaching) konularına dikkat çekilmektedir.

Bir diğer çalışmada Yazıcı ve Gündüz (2011); gelişmiş bazı ülkeler ile Türkiye'deki öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerini karşılaştırıp bunların kişisel ve meslekî ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte planlaması gerekliliğine dikkat çekmiştir. Hizmet içi eğitimlerin önce okullarda yapılmasını, bireysel ya da kurumsal hizmet satın alınabilmesini ve istenirse okuldaki deneyimli elemanlardan faydalanılmasını önermiştir. Öğretmenlerin terfi ve yeniden sertifikalanmaları için profesyonel aktivite tamamlamalarının sağlanmasına, bunu gerçekleştirenlere maaş artışı yapılması yönünde desteklerin verilmesine değinmiştir. Bu gibi çözüm ve öneriler, hem bütün öğretmenlik branşlarında hem de coğrafya öğretmenlerinin yetiştirilmelerinde dikkate alınması gereken önemli noktalardır.

Diğer öğretmenlik branşları gibi, coğrafya öğretmenlerinin de iyi yetiştirilmesinin öncelikle iki ayağı vardır:

Birincisi, daha üniversite aşamasındayken coğrafya öğretmen adaylarının nitelikli yetiştirilmesi ile işe başlanmasıdır. Bu, üniversiteye giriş aşamasından başlayarak, elenip seçilerek gelen öğretmen adayını doğru bir müfredatla donanımlı hale getirmeyi amaçlamalıdır. Bu amaç, öğretim elemanlarının niteliklerinin iyi olması gerekliliği gibi önemli bir meseleyi de beraberinde getirir ki; bu eğitimi verecek öğretim elemanlarının yüksek niteliği öğretmen adaylarının iyi yetiştirilmesindeki temel etkenlerden birini oluşturur. Ayrıca üniversitenin öğrencilere sunduğu imkanların da (*ders araç ve gereçleri, uygulama, laboratuvar vb. gibi*) bunda etken olduğunu unutmamak gerekir.

İkinci ayağı ise; hizmet içerisinde öğretmenlerin eğitimidir ve her branş gibi coğrafya öğretmenleri için de bu olmazsa olmazdır. Bu aşamada hizmet içi eğitimin niteliğinin önemi ortaya çıkar ve diğer öğretmenlik branşları ile birlikte hizmet içi eğitim süreci Türkiye’de kurumsal anlamda Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Mesleki Gelişimi Destekleme ve İzleme Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir (MEB, 2018). Bu konuda diğer öğretmenlik branşları gibi, coğrafya öğretmenleri de çeşitli konularda uygun görülen yer ve zamanda çeşitli seminer, kurs, toplantı ve eğitimlere katılırlar. Bu aşamada yapılan; niteliği yüksek, öğretmenlerde yenilenme duygusu oluşturan, uygun yer ve zamanda, faydalı her türlü hizmet içi eğitim faaliyeti öğretmenlerin gelişimine önemli katkılar sağlar.

Öğretmenlerin mesleklerindeki gelişmeleri takip edebilmeleri açısından hizmet içi eğitim kursları, meslekle ilgili toplantı, konferans, seminer gibi organizasyonlara katılması da mesleki nitelikleri üzerinde belirleyicidir. Aynı şekilde coğrafya ile ilgili çıkan dergi, bülten ve kitapları takip eden öğretmen, alanındaki değişimleri anlar ve buna göre konuları güncel ve doğru bir şekilde mesleğine yansıtır (Karabağ, 2007: 280). Bu açıdan düşünüldüğünde, yararlı her türlü hizmet içi eğitim faaliyeti öğretmenlerin gelişimi için oldukça gereklidir.

Dünyada yaşanan gelişim ve değişimleri bilen, bunu mesleğine yansıtan bir meslek mensubu olabilmek, elbette coğrafya öğretmenlerinin kişisel çabalarıyla da ilişkilidir. Bunun, sadece bakanlıkça yapılmasını beklememek gerekir. Coğrafya öğretmenleri kendi gelişimlerini desteklemek amacıyla, yaşam boyu öğrenme felsefesini kendilerine rehber edindikçe, hizmet içi eğitim düzenleyici ve uygulayıcılarının işi de kolaylaşacaktır.

Elbette bu konuda, Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’nın da (MEB) öncülük yapması ve teşvik edici olması oldukça önemlidir. MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Mesleki Gelişimi Destekleme ve İzleme Dairesi Başkanlığı’nın öncülüğünde elektronik ortamda hizmet içi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi de gelişen teknoloji ile birlikte öğretmenlerin gelişimine katkı sağlayacaktır. Öğretmenliğin her branşında eğitim faaliyetlerinin yürütüleceği uygun platformlarının oluşturulması, bu platform üzerinden haber ve yeniliklerin aktarılması, paylaşım ortamları ve e-hizmet içi eğitim uygulamalarının düzenlenmesi öğretmen gelişimini destekleyecek imkanlar oluşturacaktır.

Öte yandan coğrafya öğretmenleri için, bu zamana kadar gerçekleştirilmiş hizmet içi eğitim istatistiklerine bakıldığında, yapılan hizmet içi eğitim çalışmalarının sayıca azlığı çeşitli çalışmalarla ortaya konulmuştur. Geçmişte, coğrafya eğitimi alanında yapılan hizmet içi eğitim çalışmalarının azlığı Kaya (2012); Kaya, Ünaldı, ve Artvinli, (2013) vb. çalışmalarda belirtilmiştir. Günümüzde ise her şeyin oldukça hızlı bir şekilde değiştiği ve hızlı bir şekilde tüketildiği bir dönem yaşanmaktadır. Hızlı gelişim ve değişimden anında haberdar olma gerekliliği, geçmişte eksik ya da yetersiz yapılan hizmet içi eğitimlerin bugün daha da geliştirilerek zamana uydurulması, bilgi ve teknolojiye daha fazla yararlanılması günümüzün olmazsa olmazı haline gelmiştir.

Diğer taraftan, hem coğrafya öğretmenliği hem de diğer öğretmenlik branşlarında hizmet içi eğitim ihtiyaç tespit çalışmaları yapmak da bu konuda hedefe ulaşmayı kolaylaştırır. Öğretmenlerin ihtiyaçlarının neler olduğuna ilişkin ihtiyaç tespit çalışmalarına genel olarak bakıldığında, geçmişte MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı’nın (EARGED) öğretmenliğin değişik alanlarında yaptığı (EARGED, 2008a; EARGED, 2008b; EARGED, 2008c vb. gibi) hizmet içi eğitim ihtiyaç belirleme çalışmalarının bakanlıkça yapıldığı bilinmektedir. Yapılan bu çalışmalar; Türkçe öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, matematik öğretmenliği gibi branşlarda gerçekleştirilmiştir. Coğrafya öğretmenleri ile ilgili özel bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

Akademisyenler tarafından yapılan, diğer ilgili literatürdeki çalışmalar da MEB’den farklı olarak, bireysel yürütülen akademik çalışmalardır. Artvinli (2010); Akbaş, Uzunöz ve Gençtürk (2011); Akbaş ve Uzunöz (2012); Meydan ve Uzunöz (2017) vb. gibi araştırmalar coğrafya alanındaki sınırlı sayıda çalışmadır.

Bu çalışmaların bütünü genel olarak değerlendirildiğinde, hem bakanlığın kurumsal hem de akademisyenlerin yürüttüğü bireysel çalışmalar genellikle niceliksel yapıdadır ve veri toplama aracı olarak anketlerin kullanılmasıyla yürütülmüştür.

Gerçekleştirdiğimiz bu çalışma ise Türkiye’de coğrafya eğitimi ve coğrafya öğretmenlerinin niteliklerinin artırılmasına katkı sağlama hedefiyle ilgili literatüre nitel veri sağlama hedefindedir. İstanbul gibi Türkiye’nin en büyük şehrinde, farklı özelliklerin temsil yeteneğinin geniş olduğu bir örnekte, farklı okul türlerinde çalışan coğrafya öğretmenleri ile yürütülerek, coğrafya alanında yapılacak hizmet içi eğitimlere nitel kaynaklı veri sağlama amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Tasarımı ve Çalışma Grubu

Araştırma nitel bir yapıya sahiptir.

Nitel araştırmada en sık olarak karşımıza çıkan veri toplama yöntemleri; görüşme, odak grup görüşmesi, gözlem ve doküman incelemesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 89). Bu araştırmada ise veri toplama yöntemi olarak görüşme kullanılmış ve “yarı yapılandırılmış görüşme formu” yardımıyla veriler toplanmıştır.

Araştırma İstanbul ilinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma evrenini, 2014-2015 eğitim öğretim yılı Kasım ayı İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü’nün verilerine göre İstanbul ilinde görev yapan coğrafya öğretmenleri (N=1409) oluşturmuştur. Bu çalışma evreni içerisinde, farklı lise türlerinde ortaöğretim kurumlarında görev yapan 21 coğrafya öğretmeni ile (n=21) çalışma yürütülmüştür. Bu öğretmenlere ait özellikler, Tablo 1’de gösterilmiş ve bulgular kısmında (Ö) kısaltması ile sıra numaraları belirtilmiştir.

Öğretmen Sıra No	Cinsiyet	Meslekteki Kıdem
Öğretmen 1	Kadın	21 yıl ve üzeri
Öğretmen 2	Erkek	16-20 yıl
Öğretmen 3	Erkek	11-15 yıl
Öğretmen 4	Kadın	16-20 yıl
Öğretmen 5	Kadın	11-15 yıl
Öğretmen 6	Erkek	11-15 yıl
Öğretmen 7	Kadın	21 yıl ve üzeri
Öğretmen 8	Erkek	16-20 yıl
Öğretmen 9	Erkek	11-15 yıl
Öğretmen 10	Erkek	21 yıl ve üzeri
Öğretmen 11	Erkek	16-20 yıl
Öğretmen 12	Erkek	6-10 yıl
Öğretmen 13	Erkek	21 yıl ve üzeri
Öğretmen 14	Kadın	21 yıl ve üzeri
Öğretmen 15	Kadın	16-20 yıl
Öğretmen 16	Kadın	21 yıl ve üzeri
Öğretmen 17	Erkek	21 yıl ve üzeri
Öğretmen 18	Erkek	6-10 yıl
Öğretmen 19	Kadın	21 yıl ve üzeri
Öğretmen 20	Kadın	11-15 yıl
Öğretmen 21	Erkek	16-20 yıl

Örneklem seçiminde, “Amaçlı Örneklem Yöntemleri”nden maksimum çeşitlilik örnekleme/maximum variation sampling (Büyükoztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012) yöntemi kullanılmıştır. İstanbul ilinde 2014-2015 eğitim öğretim yılında var olan lise türlerine göre (anadolu lisesi, mesleki teknik lise, imam hatip lisesi ile İstanbul ilindeki toplam altı fen lisesi ve üç sosyal bilimler lisesi) coğrafya öğretmenlerinden mesleğinde deneyimleri üst düzeyde olan hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmış deneyimli öğretmenler ile mesleğe yeni başlamış hizmet içi eğitim beklentisi olan öğretmenler birlikte örnekleme dahil edilmiştir. Ayrıca İstanbul’da bilinen üç özel okulda görevli coğrafya öğretmenleri ile de görüşme yapılarak onların da bu konudaki fikirlerinden yararlanılmıştır. Her lise türünden en az üç coğrafya öğretmeniyle yapılan görüşmeler sonunda, tekrarlar ve benzer cevapların fazlaşmasıyla veri doygunluğuna ve de yeterli sayıya (n=21) ulaşıldığı düşünülerek görüşmeler sonlandırılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın nitel verilerinin toplanması için görüşme yönteminin daha sağlıklı olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu amaçla, coğrafya öğretmenlerinin hizmet içi eğitime ilişkin görüş ve beklentilerini ölçen “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” geliştirilmiştir. Form, öncelikle çalışmada belirtilen problemi ve ulaşılmak istenen hedefleri ölçecek nitelikte hazırlanmıştır. Bunun için Yıldırım ve Şimşek (2011: 138-139) görüşme formunun geliştirilmesinde referans kitap olarak kabul edilmiş, öneriler ve örnekler doğrultusunda içerik şekillendirilmiştir.

Formun geliştirilmesinde öncelikle bir soru havuzu oluşturulmuştur. 16 soru maddesinden oluşan taslak form ikisi coğrafya alanında ve birisi eğitim bilimleri alanında görevli üç öğretim üyesine ulaştırılmıştır. Bu ilk taslak form için öğretim

üyelerinin genel görüşü, yapılacak görüşmelerin niteliği ve sağlıklı bir zaman diliminde gerçekleşmesi için 8-10 civarında soru maddesinin yeterli olacağı yönündedir. Bu görüşler doğrultusunda 10 soru maddesinde karar kılınmıştır.

Özellikle soruların tespitinde, verilecek yanıtların derinlemesine hizmet içi eğitim ihtiyacını tanımlayabilen ve açıklayabilen sorular olmasına dikkat edilmiştir. Ne çok uzun ne çok kısa olacak şekilde çalışmanın amacına uygun, sıkıcı olmayacak sorular seçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu soruların tespiti için deneyimli iki coğrafya öğretmeni ile de görüşme yapılmıştır. Random şekilde seçilen iki coğrafya öğretmenin görüşme formu ile ilgili içerik ve görünüşe dair fikirleri de dikkate alınmıştır. Böylelikle form daha da amaca hizmet eder hale getirilmeye çalışılmıştır.

Sonuçta, 10 soruluk görüşme formu içerik ve görünüş geçerliliği adına, uzman görüşü ve deneyimli iki öğretmenin katkılarıyla nihai form haline dönüştürülmüştür. Bazı şekilsel ve anlatımı netleştiren düzenlemeler de yapılarak “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” uygulanmaya hazır hale getirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Evren ve çalışma grubu seçimi ile veri toplama aracının araştırmanın amaçlarına uygun olarak geliştirilmesinin ardından verilerin toplanması sürecine geçilmiş ve görüşmeler 30-60 dakikalık zaman aralıklarında yüz yüze yapılmıştır. Elde edilen veriler “betimsel analiz” tekniği yoluyla çözümlenmiştir. Benzer cevaplar gruplandırılarak frekans tablolarına dönüştürülmüştür.

Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 224). Bu amaçla doğrudan alıntılara bulgularda yer verilerek etkili cevaplar içeriğe yansıtılmış ve çeşitlilik sağlanmasına çalışılmıştır.

Puanlayıcı uyumu konusunda ise Miles ve Huberman (1984) ve Miles ve Huberman (1994) kitapları referans alınarak Şekil 1’de belirtilen formül uygulanmıştır:

$$\text{Güvenilirlik (Reliability)} = \frac{\text{Görüş Birliği (number of agreements)}}{\text{Toplam Görüş Birliği (total number of agreements)} + \text{Görüş Ayrılığı (disagreements)}}$$

Şekil 1: Güvenilirlik Formülü

Şekil 1’deki formül kullanılarak ve iki puanlayıcı arasındaki görüş birliği ile görüş ayrılığının tespiti için elde edilen değerler 100 ile çarpımından bir oran elde edilmiştir. Formül yardımıyla görüş birliğine varılan ve ayrışılan noktalar üzerinden bütün veriler için ortalama ~%79 düzeyinde iki puanlayıcı arasında paralellik belirlenmiştir. %70 üzeri bir oran Miles ve Huberman (1984) ve Miles ve Huberman (1994) tarafından güvenilir kabul edilmektedir. İki puanlayıcı arasında görüş birliğinin olduğu veriler bulgulara böylelikle yansıtılmıştır.

BULGULAR

Görüşme sorularına göre düzenlenen bulgular şu şekildedir:

GÖRÜŞME SORUSU 1: Öğretmenlik hayatınıza başlamadan önce üniversitede aldığınız eğitim sizce öğretmenlik için yeterli miydi? Nasıldı? Nasıl olmalıydı?

Tablo 2: Coğrafya Öğretmenlerinin Üniversitede Aldıkları Eğitime İlişkin Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=21)		
Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri		f
TEORİK OLARAK*	Yetersizdi	9
	Kısmen yeterliydi	6
	Yeterliydi	6
UYGULAMALI OLARAK*	Yetersizdi	15
	Kısmen yeterliydi	6
	Yeterliydi	0

* Teorik ve uygulamalı olarak verilen yanıtlar ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Tablo 2. şeklinde özetlenen ve coğrafya öğretmenlerinin birinci görüşme sorusuna verdikleri cevaplar öncelikle iki grupta toplanarak çözümlenmiştir.

İlki; öğretmenlerin üniversitede aldıkları eğitimi, “teorik olarak” ne düzeyde yeterli gördüklerine ilişkindir. Tablo incelendiğinde burada “yetersiz” diyenlerin frekans değerlerinin; “kısmen yeterli” ve “yeterli” diyenlerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Teorik eğitime yönelik Nasıldı? sorusuna şu şekilde yanıtlar verilmiştir:

“... Niteliği yeterli olmayan öğretim elemanlarından dersler aldık. Derslere girer sahip olduğu notlardan bizlere notlar aldırılırdı. Bu notların mukayesesi yapılmazdı. Sınavda bunlardan sorumlu olunur bu notları bilenler dersleri geçerdı. Bu da başarının ölçütü olarak kabul görürdü.” (Ö4)

“... Alan bilgileri yetersizdi. Arazi çalışmalarına doğru düzgün hiç yer verilmedi. Laboratuvar ortamı yoktu. Bunun yanında eğitim derslerimizde yetersizdi. Tamamen ezbere dayalı bir yapıdaydı. Donanım yani araç gereç eksikliği de vardı. Bunun tam tersi olmalıydı.” (Ö5)

Mezun olduğu bölümün yeni kurulmasından dolayı bir takım sıkıntılar yaşadığını dile getiren katılımcı bu konuda şunları dile getirmiştir:

“... Yeni kurulan bir bölümdü. Bu durum her zaman yeni kurulan üniversitelerin ve bölümlerin ilk yıllardaki mezunlarının yaşadığı en büyük problem bence. Öğretim elemanı sıkıntısından kaynaklanan nedenlerle derslerde verimli geçmemişti. Arazi çalışmalarına ağırlık hiç verilmedi.” (Ö6)

Örneğin katılımcılardan “kısmen yeterli” bulan bir öğretmen, bu konuda kendi öğrencilik zamanı ile şu anki dönemin farklılığını dile getirmiş ve şunları söylemiştir:

“... Şartlar ve imkanlar çok değişti. Ben yirmi beş sene önce üniversite eğitimi aldım. O zaman aldığım eğitimi kendi şartlarında değerlendirip bir sonuca varmak gerekirse; genel anlamıyla kısmen yeterli buluyorum. Okulu, bölümü, imkanları ve hocaları bir bütün olarak değerlendirmek gerek. Aynı öğrenciliği şimdi yapsam nasıl olurdu? diye düşünüyorum. Her şey sanırım çok farklı olabilirdi. Herhalde biraz erken doğmuşuz. Üniversitenin, bölümün ve öğretim elemanlarının yetersizliğini bizler yaşadık. Şu anda öğrencilik yapanlar, bizlere göre farklı şartlara sahip oldukları için olumsuzluğundan en az etkileniyorlar. Bilgiye ulaşmak günümüzde çok kolaylaştı. Artık her şey elinizin altında. Bu açıdan düşündüğümde; “şu anda öğrencilik yapmak varmış” diyorum. Her şey çok farklı olabilirdi.” (Ö17)

Bazı fen edebiyat fakültesi mezunları da üniversite de aldıkları eğitimle ilgili olarak şunu dile getirmişlerdir:

“... Üniversitede çok fazla akademik bilgi yüklemesi oldu. Yıllardır öğretmenlik yapıyorum. Aldığım bilgileri hiç kullanmıyorum. Zaten çoğunu geçen zamanda unuttuk. Aldığım eğitimle yaptığım öğretmenlik arasında hiçbir korelasyon yok.” (Ö8)

“... Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü mezunuyum. Burada daha teknik bilgiler aldık.” (Ö1)

Nasıl olmalıydı? Neler yapılabilirdi? sorusuna ise örneğin şu şekilde cevaplar verilmiştir:

“... Ne yapılabilir dersiniz; bir üniversite ya da bölüm açılmadan önce öğretim elemanları ve ekipman yani fiziksel imkanlar tamamlanarak öğrenci alımına başlanmalıdır. Bu yapılmadan üniversitelerin başarılı öğrenciler yetiştirmesi pek mümkün değildir.” (Ö6)

“... Fiziki coğrafyayı destekleyen ona yardımcı bilim dallarının da müfredatın içeriğini alınması gerektiğini düşünüyorum. Örneğin bu dersler şu şekilde olabilir: Astronomi, botanik, meteoroloji, jeoloji, toprak ve hidroloji vb. gibi.” (Ö13)

İkinci olarak; öğretmenlerin üniversite aldıkları eğitim “uygulamalı olarak” değerlendirilmiştir. Genel olarak uygulamalı eğitimin “yetersiz” olduğu yönünde görüş birliği vardır. “Yetersiz” diyenlerin frekansı yüksek iken; “kısmen yeterli” bulanlar da bulunmaktadır. Bunların haricinde dikkat çekici nokta, uygulamaya yönelik çalışmalarını “yeterli” bulan hiç bir görüşün olmamasıdır.

Yapılan görüşmelerde bu konuyla ilgili görüşler şu şekildedir:

“... Üniversitede aldığım lisans eğitiminin akademik altyapım için yeterli olduğunu ancak; pedagojik formasyon eğitiminin kesinlikle yetersiz olduğunu söyleyebilirim.” (Ö18)

“... Uygulama çalışmalarına öğretmen adaylarının daha aktif katılımının sağlanması gerektiğini düşünüyorum. Lisans eğitiminin her yılında olmak koşuluyla; ancak son yılının tamamını içerecek şekilde uygulama çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Öğretmenlik, pratikle öğrenilen mesleklerden biridir. Bir öğretmen adayı, lisans öğrenimini bitirdiğinde öğretmen olmaya her yönüyle hazır duruma gelmelidir.

Öğretmen adayının öğretmenlik hayatında karşılaşılabileceği temel problemlerle karşı karşıya getirilmesi ve yine bunlara temel çözüm yolları üretebilmesi sağlanmalıdır. Bu durum, öğretmen adayına yaşayarak öğretilirse ve uygulamayla pekiştirilirse daha kalıcı ve işe yarar olacaktır. Bu sayede öğretmen adayının eğitiminin başarıya ulaşabileceğini düşünüyorum. Çünkü söylediğim gibi öğretmenlik yaşayarak öğrenilen bir meslektir. Durumlarla karşılaşmadan öğrenilmesi zordur.” (Ö19)

“... Öğretmenliğe başlamadan önce uygulama eğitiminin yeterli olduğunu sanıyordum, ancak öğretmenliğe başladıktan sonra bunun hiç de öyle olmadığını gördüm” (Ö21)

Uygulamaya yönelik çalışmaların nasıl olması gerektiğine yönelik öğretmenlerin daha fazla staj imkanının öğretmen adaylarına sağlanması yönünde görüş birliğinde oldukları söylenebilir. Zaten görüşmeye katılan öğretmenlerin hiçbiri uygulama eğitimlerini yeterli bulmamış; esas işin sahada öğretmenlik yaparken öğrenildiğine, uygulama noktasındaki zenginlikten beslendiğine dikkat çekmişlerdir. Bu arada fen edebiyat fakültesi mezunlarının uygulama konusunda eğitim fakültesi mezunlarından çok daha geride olduklarını kabul ettikleri ve bu konuda daha fazla desteğe ihtiyaç duydukları sonucuna da ulaşılmıştır. Bu konuda katılımcı coğrafya öğretmenleri şunları dile getirmişlerdir:

“... Öğrenciyken üniversitenin son senesinde haftada 2 saatlik uygulama yapıldı. Bu da öğretmenlik hayatımıza yeterli katkıyı sağlamadı. Daha fazla uygulamaya yönelik çalışmalar yapılmalıydı.” (Ö3)

“... Şimdiki bilgilerimi göz önüne aldığımda, bir coğrafya öğretmenin alan derslerinin yanında eğitim bilimleri derslerini de yoğun bir şekilde almasını ve aldığı bu derslerin uygulamalarını da okulda öğrenciler arasında (belki bizzat arazide) gerçekleştirmesinin faydalı olacağını düşünüyorum. Aksi takdirde, yalın teorik bilgi hem lisans dönemindeki öğrencinin ilgisini çekmemekte hem de derslerin bitiminden sonra unutulup gitmektedir. Mutlaka staj imkanlarının çoğaltılması ve bunların denetiminin çok iyi yapılması gerekmektedir.” (Ö21)

“... Uygulamaya yönelik eğitim çalışmalarına ağırlık verilmeli. Bence işin anahtar kısmı budur. Uygulamada yani pratikte, öğretmen ne yapacağını ve nelerle karşılaşacağını üniversite eğitiminde edinmelidir.” (Ö2)

GÖRÜŞME SORUSU 2: Daha önce hizmet içi eğitim faaliyetine katıldınız mı? Hangi konuda? Ne zaman? Ne kadar süreyle?

Tablo 3: Coğrafya Öğretmenlerinin Daha Önce Hizmet İçi Eğitime Katılım Durumlarına İlişkin Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=21)	
Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri	f
EYET	20
HAYIR	1

Tablo 3. şeklinde özetlenen ve coğrafya öğretmenlerinin ikinci görüşme sorusuna verdikleri cevaplar düzenlenmiş ve görüşmeye katılan 21 öğretmenin 20 tanesi daha önce bir hizmet içi eğitim programına katıldığını belirtmiştir. Katılmayan sadece bir öğretmen olduğu yapılan görüşmelerle saptanmıştır. Katılım gösteren öğretmenlerin katıldıkları hizmet içi eğitime dair görüşleri şu şekildedir:

“... Çalıştığım okul ve sahip olduğum deneyim itibarıyla, pek çok genel eğitime katıldım. Bunların çoğundan pek çok şey öğrendim.” (Ö1)

“... Genel anlamda her öğretmenin katıldığı hizmet içi eğitimlere katıldım. Akıllı (etkileşimli) tahta, bilgisayar, dramaya kadar pek çok alanda hizmet içi eğitime katıldım.” (Ö4)

“... Kitap yazma teknikleri, program geliştirme vb. gibi birbirinden farklı pek çok konuda eğitim aldım.” (Ö2)

“... Rehberlik, eğitim yönetimi, bilişim teknolojileri, proje yönetimi ve coğrafya program tanıtımı vb. etkinliklere katıldım.” (Ö21)

“... Tema ve erozyon gibi konularda bir hafta süren eğitimlere katılmıştım. Ayrıca, bütün öğretmenlik branşlarını ilgilendiren konularda da hizmet içi eğitim faaliyetlerine katıldım. Örneğin akıllı tahta gibi.” (Ö7)

“... Standart hizmet içi eğitimlere ben de katıldım. “Hiç, biraz ve faydalı olanlar” vardı diyebilirim. Hepsinden faydalanmaya çalıştım.” (Ö17)

Devlet görevine atanmadan önce özel öğretim kurumlarında görev yapan bir katılımcı özel okullarda yapılan hizmet içi eğitimle ilgili şu görüşleri dile getirmiştir:

“... Özel öğretim kurumlarında da çalıştım. Özel okulların bu açıdan daha yeterli ve organize olduğunu düşünüyorum. Daha yardımsever ve paylaşımcı bir ortamda kendimi hizmet içi eğitim faaliyetleri ile geliştirme fırsatı buldum. En azından benim çalıştığım kurumlar bana bunu sağladı. Belki de şanslıyım.” (Ö18)

Görüşülen coğrafya öğretmenlerinden bazıları da meslek yaşamları boyunca bir takım idari görevler üstlendiklerini ve idari görevleri doğrultusunda bazı hizmet içi eğitimlere katıldıklarını örneğin şu şekilde dile getirmişlerdir:

“... Diğer öğretmenlerden farklı olarak, herhalde belirtebileceğim hizmet içi eğitim faaliyeti, “yöneticiliğe dair” olanlardı. Yöneticilikte yaptığım için yöneticilikle ilgili farklı eğitimlere dahil oldum. Elbette herkesin katıldıklarına ben de katıldım.” (Ö9)

Ne zaman ve ne kadar süre ile bu hizmet içi eğitimlere katıldınız sorularına öğretmenlerin verdikleri cevaplardan bazıları ise şu şekildedir:

“... 2003, 2007, 2010, 2012 yıllarında daha yoğun eğitimlere katıldım.” (Ö2)

“... Bunlar kısa süreli eğitimlerdi. Sayıları onun üzerindeydi.” (Ö3)

“... Onlar, birkaç saatlik ve günlük programlardı.” (Ö7)

“... En uzununu yirmi gün olan eğitimler aldım. Aralarında bir ya da üç günlük eğitimler de vardı.” (Ö11)

GÖRÜŞME SORUSU 3: Genel öğretmenlik bilgisi konularında (ölçme, değerlendirme, rehberlik, sınıf yönetimi, gelişim psikolojisi, öğrenme psikolojisi vb.) hizmet içi eğitime ihtiyaç duyuyor musunuz? Hangisi? Ne ölçüde? Nasıl?

Tablo 4: Coğrafya Öğretmenlerinin Genel Öğretmenlik Bilgisinin Hangi Konularında Hizmet İçi Eğitime İhtiyaç Duyduklarına İlişkin Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=21)	
Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri	f
Evet	18
HAYIR	3
Coğrafya Öğretmenlerinin En Fazla İhtiyaç Duyduğu Konular *	f
Ölçme ve değerlendirme	10
Genel öğretmenlik bilgisi konularının tamamı	4
Gelişim ve öğrenme	3
Sınıf yönetimi	3
Rehberlik ve ergen sorunları	1
Liderlik eğitimi	1
Öğretim yöntem ve teknikleri	1
* Birden fazla alanda ihtiyaç belirtenler olmuştur.	

Tablo 4. şeklinde özetlenen ve coğrafya öğretmenlerinin üçüncü görüşme sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun genel öğretmenlik bilgisi konusunda hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduğu görülebilmektedir. Bu konuya ilişkin detaylı sorular katılımcılara yöneltildiğinde en çok hizmet içi eğitime ölçme ve değerlendirme konusunda ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Bu konuda öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“... Bana sorarsanız geçen zamanda en çok “ölçme ve değerlendirme” teknikleri değişti.” (Ö14)

“... Kendimi şu günlerde eksik hissettiğim “ölçme ve değerlendirme” konusudur. Bu başlangıç düzeyinin ötesinde, ileri düzeyde yapılmalıdır. Tatillerin bunun için uygun zamanlar olduğunu düşünüyorum.” (Ö3)

“... Kendimi en fazla “ölçme ve değerlendirme teknikleri” konusunda eksik hissediyorum. Farklı ölçme yöntem ve teknikleri ile öğrencileri değerlendirme konusunda, kesinlikle kendimi yenilemeye ve geliştirmeye ihtiyacım olduğunu düşünüyorum. Bu konuya çözüm üretilmesi, benim gibi düşünen coğrafya öğretmenlerine büyük katkı sağlayacaktır.” (Ö6)

Genel öğretmenlik bilgisine dair konuların tamamından, hizmet içi eğitime ihtiyacı olduğunu dile getiren öğretmenlerin görüşleri kendileri tarafından şöyle ifade edilmiştir:

“... Evet, hepsi olabilir, özellikle ölçme, değerlendirme, öğrenme psikolojisi ve sınıf yönetimi konularında daha fazla hizmet içi eğitime ihtiyacım var.” (Ö20)

“... Gelişim psikolojisine daha fazla ihtiyaç duyuyorum. Yine uzman kişilerin uygulamalı şekilde sınıf yönetimi çalışmaları yapmalarının faydalı olacağını düşünüyorum. Bu farklı farklı durumları içermeli ve tekrarlanmalıdır.” (Ö19)

Gelişim ve öğrenme konusunda hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduğunu dile getiren bir başka öğretmen bu konuda şunu dile getirmiştir:

“... Günümüzde gençlerin davranışları çok çabuk değişiyor. Bunlarla baş etmenin yolları öğretmenlere öğretilmelidir.” (Ö4)

Sınıf yönetimi konusunda hizmet içi eğitim ihtiyacının daha fazla olduğunu dile getiren öğretmene bu konuda:

“... Sınıfların yönetimi günümüzde hiç kolay değil. Öğrenci davranışlarının değişimine paralel olarak giderek sınıf yönetimi zorlaşıyor. Bu konuda gelişmeleri takip etmek önemli.” (Ö12)

şeklinde yanıt belirtirken, rehberlik ve ergen sorunları konusunda hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduğunu belirten katılımcı görüşlerini şöyle dile getirmiştir:

“... Elbette bu konularda sıkıntı çekiyorum. Yeni bir değerlendirme, program ya da yöntem teknik uygulamaya konulduğunda bununla ilgili öğretmen bilgi sahibi değilse; öğretmene bu bilgi aktarılmalıdır. Son zamanlarda “rehberlik ve ergen sorunları” da önemli konular haline geldi.” (Ö7)

Liderlik eğitimi konusunda görüş belirten katılımcı görüşlerini şöyle aktarmıştır:

“... Günümüzde artık her alanda lider özelliği yüksek bireylere ihtiyacımız var. Önce bu öğretmenlere öğretilmeli, sonra öğrencilerin bu özellikleri geliştirilmelidir.” (Ö11)

Öğretim yöntem ve teknikleri konusunda hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduğunu belirten katılımcı bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirmiştir:

“... Benim en çok istediğim ve merak ettiğim “yeni yöntem ve tekniklerin sınıfta pratikte kullanımının gösterilmesi” ile ilgili. Özellikle yapılacak hizmet içi eğitim faaliyeti uygulamalı olmalıdır. Neyi, nasıl yapacağımızı orada öğrenmeliyiz.” (Ö2)

Ayrıca formasyon eğitiminin gerekliliğini sonradan kavramış bir öğretmen ise bu konuda şunu dile getirmektedir:

“... Formasyon eğitiminden hiç memnun kalmadım. Tamamen angarya bir durumdu ve yetersizdi. İçeriği de iyi değildi. Ancak mesleğe başlayınca gerekliliğini de daha iyi anladım.” (Ö8)

Hizmet içi eğitime ihtiyaç duymadığını dile getiren öğretmenlerin bu konudaki görüşleri de şu şekildedir:

“... Gerçekten çok okuyor, araştırıyor ve günceli takip etmeye çalışıyorum. Bu açıdan bu konularla ilgili pek ihtiyaç duymuyorum. Ancak, “yapılmasında” demiyorum. Belki hizmet içi eğitime katıldığım noktada çok farklı ve yeni kazanımlar elde edebilirim.” (Ö16)

“... Şu an ihtiyaç duymuyorum. Ancak öğretmenliğe başladığım ilk yıllarda hakikaten ihtiyacım vardı. Deneyimli bir öğretmenim alanımda kendimi yeterli görüyorum.” (Ö21)

GÖRÜŞME SORUSU 4: Sizce günümüzde çağın gereklerine uygun olarak coğrafya eğitimi konusunda hizmet içi eğitime ihtiyaç değişti mi? Müfredat yoğunluğu? Bilgi teknolojilerinin gelişimi? Öğrencilerin ihtiyaçlarının değişmesi vb. gibi

Tablo 5: Coğrafya Öğretmenlerinin Çağın Gereklerine Uygun Olarak Coğrafya Eğitimi Konusunda Hizmet İçi Eğitim İhtiyacının Değişimine İlişkin Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=21)

Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri	f
Evet	21
HAYIR	0
Coğrafya Öğretmenlerinin Günümüzde Hizmet İçi Eğitim İhtiyacının Neden Değiştiğine Dair Değerlendirmeleri *	f
Bilgi ve iletişim teknolojisi kaynaklı	18
Müfredat kaynaklı	5
Öğrenci ihtiyaç ve algıları kaynaklı	3
Toplumsal yapının değişmesi kaynaklı	2
Öğrencilerle etkileşimin değişmesi kaynaklı	1
Öğretimdeki yeni yöntem, teknik ve yaklaşımlar kaynaklı	1
Öğretmenin bilgi kaynağı olmasının giderek değişmesi kaynaklı	1

* Birden fazla yanıt belirtenler olmuştur.

Tablo 5. şeklinde özetlenen ve coğrafya öğretmenlerinin dördüncü görüşme sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; coğrafya öğretmenlerinin hepsinin günümüzde hizmet içi eğitim ihtiyacının değiştiğine dair hemfikir oldukları açıkça görülmektedir. Öğretmenlerin en fazla verdiği yanıt, çabuk değişen bilgi ve iletişim teknolojilerinin ihtiyacı şekillendirdiği yönündeki bulgudur. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

“... Teknolojinin gelişimi üzerine zaten söylenecek bir söz yok. Sadece onu yakalamaya çalışıyoruz.” (Ö4)

“... Elbette ilk mesleğe başladığımız zamanlara göre düşündüğümüzde, çok büyük farklar var. Günümüzde teknolojinin bu kadar çok gelişmesi ile birlikte, bilgi teknolojilerinin okullara yansımaları da farklı oldu. Buna ayak uydurabilmek önemliydi. Bunu yapan okullar ve öğretmenler bence bu işten karlı çıktı ve gelecekte de karlı çıkacak.” (Ö1)

“... Bana kalırsa öğrencilerin internetle bağlantısı başladığı anda, değişim de başladı. Görselliğin yaygınlaşması geçmişe nazaran yaşanan farklılıktır.” (Ö13)

“... Herhalde en önemli sıkıntı hızla her şeyin değişmesi. Hıza ayak uydurmak gerekiyor.” (Ö10)

“... Özellikle bilgi teknolojilerindeki ihtiyaçların günden güne değiştiğini düşünürsek, bizler bunun gerisinde kalıyoruz. Özellikle öğretmenlerin bunu yakalaması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö3)

“... Bence yeniliklerin, teknolojinin, çağın ve öğrenci gereksinimlerinin sistemin merkezince yani bakanlıkça ne kadar önemsendiği ve uygulamaya konulduğu önemli. Bu açıdan düşünüldüğünde, Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmet içi eğitime bakışı ve bunun sahaya nasıl yansıtıldığının önemi daha büyük. Çağ, düzen, sistem nasıl değişirse değişsin; değişimi yansıtacak iradenin de önemli olduğunu düşünüyorum. Değişimin, gelişimin bakanlıkta karşılık bulması gerekir.” (Ö12)

Müfredat konusunda eskiye oranla konuların farklılaştığını düşünen öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

“... Müfredat sadeleştirilmesine rağmen yine de yoğunluğun fazla olduğunu düşünüyorum. Öğrenci ile eş güdümlü çalışmak lazım. Öğrenciler zaten teknolojiye hakim. Onların yaratacağı coğrafya ile ilgili programlar hatta belgelerle onların derse katılımı artırılabilir. Teorik bilgi öğrencilerin günümüzde ilgisini çekmiyor.” (Ö15)

Öğrencilerin ihtiyaç ve algılarının değiştiğini söyleyen öğretmenin görüşü ise bu konuda şöyledir:

“... Öğrencilerin ihtiyacının değiştiğini düşünüyorum. Bizim zamanımızdaki öğrenciliğin günümüzü karşılamayacağı kesin bir durum. Farklı şeylerden hoşlanıyorlar. Farklı algıları ve değer yargıları var. İlişki şekilleri bizim gençliğimizden çok farklı. “Ergenlerin davranışları değişti” diye düşünüyorum.” (Ö4)

Toplumsal yapısının değişmesi konusunda görüşlerini dile getiren bir öğretmen bu konuda şunları söylemiştir:

“... Kesinlikle değiştiğini düşünüyorum. Toplumların yapısı değişiyor. Ülkeler, sistemler ve insanlar değişiyor. Toplumsal değer yargılarımız, kişisel özelliklerimiz değişti. Hayata paralel derslerin varlığı bu açıdan önemli. Coğrafya bunu gerçekleştirebilecek bir ders.” (Ö8)

Ayrıca öğrencilerle etkileşimin değiştiğine ilişkin görüş bildiren coğrafya öğretmeni şunu söylemiştir:

“... Öğrenciyle öğretmenin birlikte yaptıkları çalışmaların daha faydalı olacağını düşünüyorum. Çünkü her öğretmenin hedef kitlesi; yani bilgilerini aktaracağı, değerlendireceği, geri bildirimler alacağı kaynak öğrencidir. Bunun içindir ki; öğretmenin öğrenciyle birlikte katıldığı etkinlikler önemlidir.” (Ö9)

Öğretimde yeni yöntem, teknik ve yaklaşımların değiştiğine dair bir öğretmen görüşü şöyledir:

“... Eski bir öğretmenseniz ve öğrencilere, derslerinizi geçen zamanda değişen yeni yöntem, teknik ve yaklaşımlarla veremiyorsanız sistem içerisinde faydalı olmanız beklenemez.” (Ö19)

Öğretmenin bilgi kaynağı olmasının giderek değiştiğine ilişkin görüşünü dile getiren coğrafya öğretmeni bu konuda şunu söylemiştir:

“... Bence oldukça değişti. Ekstra öğrenim alanları açıldı. Öğretmene ihtiyaç, derslere ve okula bağımlılık bence azaldı. Öğretmenlerin ve okulların tek bilgi ve öğrenim kaynağı olması durumu değişti ve giderek değişiyor. Artık gittiğiniz her yere bilgi kaynaklarını yanınızda götürabiliyorsunuz.” (Ö6)

GÖRÜŞME SORUSU 5: Hizmet içi eğitimin bireysel olarak bilgisayar ile geliştirilmiş özel programlarla uzaktan eğitim ile verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz? Nasıl? Ne sıklıkla? Hangi konularda?

Tablo 6: Coğrafya Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Uzaktan Verilmesine Yönelik Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=21)	
Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri	f
EVET	9
KISMEN	9
HAYIR	3

Tablo 6. şeklinde özetlenen ve coğrafya öğretmenlerinin beşinci görüşme sorusuna verdikleri cevaplar; katılımcı öğretmenlerin yapılacak hizmet içi eğitim çalışmalarının uzaktan eğitim yoluyla tamamen ya da kısmen verilmesine genel anlamda sıcak baktıkları yönündedir. Bu konuda "Evet" diyen öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

"... Uzaktan eğitimin çok iyi organize edilirse, yararlı olacağını düşünüyorum. Fakat sürecin sonunda bir değerlendirme sınav süreci olabilir. Bunu başarıyla tamamlayanlar sertifika ile ödüllendirilebilir." (Ö3)

"... Uzaktan eğitimle hizmet içi eğitimin elbette olabileceğini düşünüyorum. Bu dönemin içerisinde her zaman olabilir. Zamana bağlılığı azaltır ve esneklik sağlar. Özellikle coğrafya öğretmenleri için; doğal afetler, iklim olayları, ekosistem, biyolojik çeşitlilik gibi öğretmenlerin en çok zorlandıkları konularda uzaktan eğitim yoluyla hizmet içi eğitimler yürütülebilir." (Ö6)

"... Anında değişimlerin öğretmenlere aktarılması için öncelikle gereklidir." (Ö14)

"... Her daim ulaşılabilir bir kaynağın olması elbette önemli. "Ulaşılabilir olma" anahtar kavramdır." (Ö17)

"... Olumlu düşünüyorum. Bir sene içerisinde iki kez olabilir. Rehberlik ve sınıf yönetimi konularında olabilir." (Ö20)

Uzaktan eğitimin televizyon çalışması şeklinde gerçekleştirilebileceğine dair görüş bildiren öğretmenler olmuş ve görüşünü şu şekilde dile getirmiştir:

"... Uzaktan bir televizyon çalışması da yapılabilir. Aynı açık öğretim dersleri gibi. Memurların içerisinde, sayıları milyona yaklaşan en büyük çoğunluğu teşkil eden öğretmenler için bunlar yapılabilir." (Ö8)

Uzaktan eğitim konusunda deneyimi olan kurum ve birimlerin deneyimlerinden de faydalanmak gerektiği yönünde fikir beyan edenlerin düşünceleri şu şekildedir:

"... Bu konuda, Milli Eğitim Bakanlığı'nın oldukça deneyim sahibi bir kurum olan Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi'nin tecrübelerinden faydalanmasının yararlı olacağı görüşündeyim. Hatta işbirliğine gidilip, bu kurumun hizmet içi eğitim faaliyetlerini yürütmesi de sağlanabilir. Açık öğretim sisteminde teknik alt yapının ve uzman personelin deneyiminden faydalanmak çok büyük bir yenilik olabilir." (Ö12)

Yine başka bir öğretmen aynı konuda:

"... İstanbul Üniversitesi AUZEF biriminin teknik alt yapısı ve deneyiminden faydalanarak coğrafya öğretmenlerine hizmet içi eğitimin uzaktan verilebileceğini düşünüyorum. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu konuda adım atması önemlidir. Karar mercii onlardır." (Ö16)

Kısmen olabileceği yönünde görüş belirten öğretmenlerin düşünceleri şu şekildedir:

"... Uzaktan eğitim daha çok teorik kısım için faydalıdır. Bu teorik bilgilerin aktarımında ağırlıklı olarak kullanılabilir. Uzaktan eğitimin uygulamalı şekillerinin yaygınlaşması da sağlanabilirse bu çok daha yararlı olacaktır. Elbette durumun iyi organize edilmesi ile bu gerçekleşebilir." (Ö19)

"... İki de olabilir bence. Buna karşı değilim. Birbirini destekler nitelikte kullanılabilir." (Ö1)

"... Sadece örgün ya da sadece uzaktan eğitim yoluyla değil; her ikisinin de birlikte kullanıldığında daha verimli sonuçlar alınacağına inanıyorum." (Ö7)

Uzaktan eğitimin verilmesine karşı olanlardan bir öğretmen ise bu konuda şunu dile getirmiştir:

"... Uzaktan verilmesine kesinlikle karşıyım. Bunun yararlı olacağını düşünmüyorum. Yüz yüze yapılmalıdır." (Ö2)

GÖRÜŞME SORUSU 6: Coğrafya eğitimi ile ilgili yapılacak hizmet içi eğitimleri sizce kimler vermeli? Üniversite hocaları? Deneyimli öğretmenler? Bakanlık personeli?

Tablo 7: Coğrafya Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerini Kimlerin Vermesi Gerektiğine Dair Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=21)

Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri	f
Üniversite hocaları, deneyimli öğretmenler, bakanlık personelinin birlikte çalışması	7
Bakanlık personelinin yer almadığı çalışmalar	7
Sadece deneyimli öğretmenlerin yapacağı çalışmalar	3
Sadece üniversite hocalarının yapacağı çalışmalar	3
Yurt dışından ya da farklı alanlardan uzmanların yapacağı çalışmalar	1
Sadece bakanlık personelinin yapacağı çalışmalar	0

Tablo 7. şeklinde özetlenen ve coğrafya öğretmenlerinin altıncı görüşme sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; görüşme yapılan coğrafya öğretmenlerinin koordineli olarak üniversite hocaları, deneyimli öğretmenler ve bakanlık personelinin birlikte yaptığı etkinliklerin daha yararlı olacağı yönünde daha fazla görüş birliğine vardıkları görülmektedir. Aynı frekans değerinde, bakanlık personelinin yer almadığı çalışmaların daha faydalı olacağı yönünde görüş bildirenler de bulunmaktadır.

Herkesin yer aldığı koordineli bir çalışma yürütülmesi gerektiğini söyleyenlerin düşünceleri şu şekildedir:

"...Hem bakanlık personeli hem deneyimli öğretmenler hem de üniversite hocalarının birlikte verdiği eğitimlerin birbirini tamamlayan şekillerde daha yararlı olacağını düşünüyorum. Her kaynaktan yararlanılmalıdır." (Ö2)

"...Üniversite akademik personelinin uzaktan eğitimin bir parçası olarak kullanılması ve uygulama çalışmalarının deneyimli öğretmenlerin vasıtasıyla yapılması planlanmalıdır. Gerektiğinde teorik bilgileri yine bakanlık personelinin hızlı ve sistemli bir şekilde ülke genelinde herkesi kapsayacak şekilde planlaması sağlanabilir." (Ö19)

"... Bilgisini paylaşmak isteyen herkese açık olmalıdır." (Ö14)

"... Koordinasyon önemli. Birlikten kuvvet doğar. Sadece biri değil; hepsi olabilir. Özellikle akademisyen öğretmen birlikteliği daha önemli." (Ö10)

"... Genç akademisyenlerin ya da 10-15 yıl arasındaki öğretmenlerin daha da faydalı olacağını düşünüyorum. Ancak bu durum hizmet içi eğitim alanına göre değişebilir. Mevzuat konusunda elbette bakanlık personeli de sürece dahil olabilir." (Ö11)

Bakanlık personelinin yer almadığı hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yürütmesinin daha faydalı olacağını belirtenlerin görüşleri ve değerlendirmeleri şunlardır:

... Ben bakanlık personelinin vermesine karşıyım. Alanında uzman deneyimli öğretmenler ve üniversite hocalarının daha faydalı olacağını düşünüyorum." (Ö1)

*"... Üniversite hocaları (Evet),
Deneyimli öğretmenler (Evet, ancak bu öğretmenin seçimi nasıl olacak? Bu öğretmenler neye göre? Kim tarafından seçilecek?)
Bakanlık personeli (Hayır. Kesinlikle vermemeli)" (Ö21)*

Sadece deneyimli öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetlerini yürütmesi gerektiğini söyleyenler şunları belirtmişlerdir:

"... Kimler yapmalı dersiniz? Konusuna hakim, "deneyimli öğretmenler" derim." (Ö20)

"... Bu soruda ben sadece deneyimli öğretmenlerin, biz sahada çalışan öğretmenlere daha yararlı olacağını düşünüyorum. Öğretmenliğin içinden gelenlerin, uygulamaya yönelik daha fazla çözüm üreteceklerini düşünüyorum." (Ö4)

Üniversite hocalarının yürüttüğü çalışmaların daha yararlı olacağı yönünde fikir beyan edenler de olmuş ve örneğin bir öğretmen görüşünü şu şekilde dile getirmiştir:

"... Aldıkları eğitimi hayatla bağdaştırabilmiş, ortaöğretim kurumlarındaki işleyişi iyi bilen, Milli Eğitim Bakanlığı'nın sistemini takip eden akademisyenlerin yararlı olacağını düşünüyorum." (Ö9)

Bunların haricinde yurt dışından gelecek uzmanların görüşlerinin daha önemli olduğunu söyleyen katılımcının düşüncesi şu şekildedir:

“... Burada, yurtdışı kaynaklarda değerlendirilmelidir. Bilimin kaynağına, bilginin çıkış noktasına gitmek gereklidir.” (Ö17)

Yapılan görüşmelerde, sadece bakanlık personelinin hizmet içi eğitim faaliyetlerini yürütmesi gerektiğini söyleyen coğrafya öğretmeni yoktur.

GÖRÜŞME SORUSU 7: Coğrafya öğretmenlerine has doğa eğitimleri, çevre gezileri, uygulamalı çalışmalar vb. konularda bölgesel ya da Türkiye çapında özel hizmet içi eğitim çalışmaları yapılmalı mı? Nerede? Nasıl? Ne şekilde?

Tablo 8: Coğrafya Öğretmenlerinin Coğrafya Alanına Yönelik Doğa Eğitimleri, Çevre Gezileri, Uygulamalı Çalışmalar vb. Konularda Bölgesel ya da Türkiye Çapında Özel Hizmet İçi Eğitim Çalışmalarının Yapılma Durumuna İlişkin Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=21)

Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri	f
EVET	21
HAYIR	0

Tablo 8. şeklinde özetlenen ve coğrafya öğretmenlerinin yedinci görüşme sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; görüşme yapılan coğrafya öğretmenlerinin hepsinin coğrafya alanına yönelik doğa eğitimleri, çevre gezileri, uygulamalı çalışmalar vb. yapılmasına dair olumlu görüş belirttikleri görülmektedir. Yapılan bu tarz hizmet içi eğitim etkinliklerinin nerede yapılabileceğine dair öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“... Bunun çok faydalı olacağını düşünüyorum. Türkiye'nin doğal ortamlarında örneğin; Kazdağları, Karadeniz, Toroslar vb. gibi alanlarda yapılacak doğa eğitimleri, geziler faydalı olacaktır. Farklı bölgelerde çalışan öğretmenlerin bir araya getirilmesi için de bu faydalı olacaktır.” (Ö4)

“... Türkiye'nin her yerine yapılacak gezilerin yararlı olacağını düşünüyorum.” (Ö2)

“... Kapadokya, GAP, Karadeniz, Akdeniz gibi pek çok bölgede yapılabilir. Düzenleme gerekli. TEMA'dan, TCK'dan, üniversitelerden farklı etkinliklere katıldım.” (Ö16)

“... Kesinlikle yapılmalı. Örneğin; Kastamonu ve Bolu illerimiz ile Kapadokya Yöresinde yine örneğin; Kayseri ve Nevşehir illeri başlangıç olarak seçilebilir. Yapılacak gezi ve gözlemler, verilecek eğitimin konusuna göre mevsimsel ya da senelik olabilir.” (Ö20)

“... Günümüzde yurtiçi ve yurtdışı geziler şart. Dünya küçüldü, ulaşım gelişti. Bunu gerçekleştirebilirler. Öğretmenlerin kendi kendilerine de yapabilecekleri çok şeyler olduğunu düşünüyorum.” (Ö15)

Yine coğrafya öğretmenlerinin yapılacak olan hizmet içi eğitimin ne şekilde ve nasıl olabileceğine dair görüşleri de şu şekildedir:

“... Konu bazlı olarak MEB kazanımlarına paralel bir planlama ile yapılabilir. Elbette ücretlendirme politikası iyi yönetilmelidir.” (Ö18)

“... Bunu bizler hep yaptık ve yapıyoruz. Burada kendi imkan ve ilişkilerimizi kullandık. Milli Eğitim Bakanlığı'nın da bu konuyu yaygınlaştırması gereklidir.” (Ö17)

“... Hizmet öncesinde ve hizmet sonrasında da olabilecek bir durum. Kişiler bu çalışmalarını uygulamalı görürse en azından hatırlarlar.” (Ö14)

“... Doğada yapılan her eğitimin coğrafya alanına hizmet edeceğini düşünüyorum.” (Ö11)

“... İnsanları yönetmek bir uzmanlık alanı. Bu yapan her kurum ve organizasyon yararlı olacaktır. Böyle yapılacak bir hizmet içi eğitimin yararlı olacağını düşünüyorum.” (Ö12)

“... Bir şeyleri görmeden anlatmak eksik bırakıyor. Talep açılmalı. Talebe göre yönlendirmeler yapılmalıdır. Alternatifler olmalı. Talep edilen yörelerde yılsonu ya da dönem sonunda bu çalışmalar yapılabilir.” (Ö10)

“... Bir bölgenin içerisinde yakından uzağa öğretim ilkesinden hareketle; gezi, aktivite, arazi çalışması ve doğa eğitimleri yapılabilir. Gruplar oluşturulabilir. Bu gruplara dahil olan üyelerin kendi girişimleriyle de bir takım çalışmalar yapılabilir.” (Ö6)

Bunun yanında “yurt dışı gezileri de yapılmalıdır” diyen katılımcının görüşü şu şekildedir:

“... Bunlar elbette olmalıdır. Bunun yanında yurtdışı gezilere de ağırlık verilmelidir. Bu geziler sadece bir yeri gezip görmek şeklinde değil de; farklı ülkelerdeki coğrafya öğretmenlerinin meslekle ilgili işbirliğini de içermelidir. Bunun yanında, öğrencilerin de bu çalışmaların içerisinde olduğu ve uygulamanın bütün aşamalarının ve öğelerinin birlikte var olduğu bir ortamda verimli hale dönüşebilir.” (Ö7)

Ayrıca Türk Coğrafya Kurumu’na görev düştüğünü belirten bir coğrafya öğretmeni görüşünü şöyle dile getirmiştir:

“... Türk Coğrafya Kurumu’na bu konuda görev düşmektedir. Türk Coğrafya Kurumu, diğer öğretmenlik branşlarından farklı olarak coğrafya alanının bir şanslıdır. Köklü bir geçmişi ve kurumsal bir kimliği vardır. Türk Coğrafya Kurumu yurtiçi ve yurtdışı gezi ve organizasyonlara katkı sağlamalı ve bütün öğretmenleri kapsayacak şekilde planlamalar yapmalıdır. Burada MEB ile işbirliğine gitmelidir. Birlikte hareket edilerek coğrafya alanının gelişimine katkı sağlanmalıdır.” (Ö19)

GÖRÜŞME SORUSU 8: Coğrafya eğitimi konusunda hangi hizmet içi eğitim faaliyetlerine katıldınız? Yapılan hizmet içi eğitim faaliyetini yeterli buldunuz mu? Eksiklikler nelerdi?

Tablo 9: Coğrafya Öğretmenlerinin Coğrafya Eğitimi Konusunda Hangi Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerine Katıldıklarına ve Yeterliliğine İlişkin Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=21)	
Katılım durumu	f
Evet	19
Hayır	2
Yeterliliği	f
Kısmen yeterliydi	10
Yetersizdi	7
Yeterliydi	2
Hangi faaliyet *	f
2005 coğrafya müfredat tanıtımı	15
Coğrafi bilgi sistemleri	10
Türk Coğrafya Kurumu (TCK) semineri	4
Coğrafya çalıştay	3
Coğrafya yöntem ve teknikleri	1
Coğrafya öğretim programı	1
Eksiklikler */**	f
Kişilerin konuyla ilgili yetersizliği	5
Baştan savma yapılan etkinlikler	5
Öğrenilen teorik bilginin uygulamasının yapılmaması	3
Neyin nerede kullanılacağını söylenmemesi	3
Zamanın uygunsuzluğu	3
* Birden fazla yanıt belirtenler olmuştur. ** Eksiklik belirtenlere göre düzenlenmiştir.	

Tablo 9. şeklinde özetlenen ve coğrafya öğretmenlerinin sekizinci görüşme sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; görüşülen coğrafya öğretmenlerinin ikisi haricinde diğerlerinin kendi alanları olan coğrafya ile ilgili bir hizmet içi eğitim faaliyetine katıldığı görülmektedir. Katılanların birçoğu “birden fazla coğrafya eğitimi faaliyetine” katıldıklarını dile getirmiştir. “Kısmen yeterli” diyenlerin frekans değeri “yetersiz” diyenlerden daha fazla bir değere sahiptir. Coğrafya ile ilgili hizmet içi eğitim alıp; bu konuda kısmen yeterli görenlerin görüşlerin bazıları şu şekildedir:

“... Olumsuz olanlar yanında, elbette içlerinde oldukça iyi olanlarla da karşılaştım.” (Ö1)

“... Katıldıklarım arasından yetersiz gördüklerim çoğunluktaydı. Lise öğrencilerine ders anlatır gibi bu işin içinden çıkamazsınız. Yaşayarak olmalıdır. Kısmen de faydalandıklarımız oldu.” (Ö15)

“... Ayrıca bazılarının da baştan savma yapıldığına tanık oldum.” (Ö2)

Coğrafya ile ilgili hizmet içi eğitim alıp; bu konuda yetersiz olduğu yönünde görüş bildirenlerin düşüncelerinin bazıları şu şekildedir:

“... Bazı hizmet içi eğitim faaliyetlerine katıldım. Kitapta yazılanların ötesine geçemediler. Edindiğim bilgileri zaten kitaplardan da öğrenebilirdim.” (Ö9)

“... Alanında yetersiz olan ve hizmet içi eğitim veren herhangi birinden ben şahsım adıma hizmet içi eğitim almak istemiyorum. Bu en büyük negatiflik bence.” (Ö7)

“... Öyle hizmet içi eğitim faaliyetleri ile karşılaştık ki; bunu veren kişilerde yapılan çalışmanın gerekliliğine inanmıyorlardı. Bazıları yapılan çalışmalarını geçiştirdiler. Zaman doldurup, sırf prosedürü yerine getirmek için hizmet içi eğitimleri gerçekleştirenler oldu. Bu elbette, onların ötesinde bunu düzenleyenlerin ve merkez teşkilatının da problemi. İşe yarayacak faaliyetlerin, doğru kişilerle doğru zamanlarda verilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (Ö8)

Bunun yanında yeterli görüp, olumlu görüş bildirenler de olmuştur.

Ayrıca, coğrafya alanına yönelik herhangi bir hizmet içi eğitim faaliyetine katılmadığını dile getiren öğretmenlerin görüşleri:

“... Hayır katılmadım.” (Ö20)

şeklinde belirtilmiştir.

Coğrafya alanında “hangi hizmet içi eğitimlere katıldınız” sorusuna yanıtlar Tablo 9’dan da görülebildiği gibi frekansı yüksekten daha düşüğe doğru: 2005 coğrafya müfredat tanıtımı, coğrafi bilgi sistemleri, Türk Coğrafya Kurumu (TCK) semineri, coğrafya çalıştay, coğrafya yöntem ve teknikleri, coğrafya öğretim programı, çevre sorunları şeklinde belirtilmiştir. Katılımcılardan bazıları görüşlerini şu şekilde aktarmışlardır:

“... TCK semineri ve CBS eğitimine katıldım. Son derece yeterliydi.” (Ö12)

“... CBS ve 2005 müfredat konularının tanıtımı seminerlerine katıldım. Özellikle CBS konusunda bizlere formatörlük yapacağımız söylenmedi. Çağrıldılar gittik fakat formatörlük yapacağımızı daha sonradan öğrendik.” (Ö11)

“... Çevre sorunları, CBS, coğrafya öğretim yöntem ve teknikleri gibi alanlarda hizmet içi eğitimlere katıldım.” (Ö13)

Katıldıkları coğrafya alanındaki hizmet içi eğitimlerde, gördükleri eksiklikleri dile getiren öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“... Coğrafya müfredatın tanıtımıyla ilgili olan hizmet içi eğitim, eğitimcilerin yetersizliği nedeniyle verimsizdi.” (Ö3)

“... 2005 müfredatının tanıtımına iki kez katıldım. Yeni müfredatı tanıtan kişi bunu sadece okudu. Bunun adı da “hizmet içi eğitim” idi. İki gün sürmesi gereken eğitimin iki saat içerisinde bittiği bir eğitimdi.” (Ö4)

“... CBS eğitimini katıldım; ancak okullarda bunu uygulayabilmemiz; bilgisayar laboratuvarı, ilgili programlar ve amaca hizmet eden projeler üretmekle mümkün olabilir.” (Ö14)

“... Aldığım eğitimlerde bence eksiklik, teorik bilgilerin uygulamalı şekillerde okullarda nasıl yapılacağına, hayata nasıl aktarılacağına yer verilmemesiydi.” (Ö2)

GÖRÜŞME SORUSU 9: Coğrafya eğitimi ile ilgili aldığınız hizmet içi eğitim faaliyetlerinin olumlu yönleri ve size katkı sağlayan tarafları nelerdi?

Tablo 10: Coğrafya Öğretmenlerinin Coğrafya Eğitimi İle İlgili Aldıkları Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Olumlu Yönlerine İlişkin Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=19)	
Olumlu yönleri ve size katkı sağlayan tarafları *	f
Genel anlamda pek çok kazanım elde ettiklerini dile getirenler	8
“Yeni ve ilgi alanlarıma yönelik alanlarda hizmet içi eğitime katılırsam daha faydalı oluyor” diyenlerin kazanımları	7
Yeni insanlar tanımak, farklı ve ilginç şeyler öğrenmek	4
Kişilerin konuyla ilgili yeterliliği	3

* Birden fazla yanıt belirtenler olmuştur.

Tablo 10. şeklinde özetlenen ve coğrafya öğretmenlerinin dokuzuncu görüşme sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; coğrafya ile ilgili yapılan hizmet içi eğitimlerin olumlu yanları frekans değeri yüksekten düşüğe doğru sıralanmıştır. Görüşler; “Genel anlamda pek çok kazanım elde ettiklerini dile getirenler”, “yeni ve ilgi alanlarıma yönelik alanlarda hizmet içi eğitime katılırsam daha faydalı oluyor” diyenlerin kazanımları, “yeni insanlar tanımak, yeni ve ilginç şeyler öğrenmek” ve “kişilerin konuyla ilgili yeterliliği” ana başlıklarında toplanmıştır.

Genel anlamda pek çok kazanım elde ettiklerini dile getiren katılımcı öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şunlardır:

“... Özellikle uygulamaya koyulan ve öğrencilerin beğendiği çalışmalar, eğitim ve öğretim için daha faydalıdır. Bu öğretmenin de kendini iyi hissetmesini sağlayacaktır. Bilgilerinin işe yaradığını ve öğrencilerine katkı sağladığını düşünecektir. Alınan hizmet içi eğitimin öğretmen için olumlu yönlerinden biridir.” (Ö19)

“... Böylece iletişim ağının artması ve her şeyden haberdar olmak.” (Ö18)

“... Yenilik ve gelişimin aktarılması olumlu katkıydı.” (Ö14)

“... Materyal alışverişi, ortak projelere katılım vb. gibi konular öğretmenlerin yeterlilik duygularının gelişimine katkı sağlıyor.” (Ö15)

“... Gelişmek; her zaman, yer yerde ve her yaşta. Bu hayatın gerekliliğidir.” (Ö16)

“... Elbette doğru yapılan işleri gördükten sonra bunun kişilere katkısı yadsınamaz bir gerçekliktir.” (Ö8)

“Yeni ve ilgi alanlarıma yönelik alanlarda hizmet içi eğitime katılırsam daha faydalı oluyor” diyenlerin kazanımları şu şekildedir:

“... Bizim okulumuzun verdiği ve bizim yurtdışında da katıldığımız etkinlikler bana daha faydalı oldu. Direk amaca hizmet eden hizmet içi eğitimleri daha çok önemsiyorum. İhtiyaçtan beslenmeli.” (Ö1)

“... Yeni bilgiler edinin, eksikliklerimi görme imkanı sağlaması en önemli yenilikti. Yaptığım hataları düzeltme imkanına eriştim. Bunun yanında, olumlu örnekleri benimseyerek eğitim ve öğretime aktarma imkanını bulmamızda son derece önemliydi.” (Ö6)

“... CBS katıldığım coğrafya alanındaki hizmet içi eğitimdi. İstediğim bir konuydu. Merak etmişim. Tamamen bilmediğim ve bizim zamanımızda olmayan bir konu alanıydı. Bunu öğrendik. Elbette bilmediğimiz bir konu, daha fazla doyum sağlıyor.” (Ö7)

Yeni insanlar tanımak ve farklı etkinliklerde tanıdıkları insanlardan yeni ve ilginç bilgiler öğrendiklerinde mutlu olan ve faaliyetlerin yararlı olduğunu düşünenlerin görüşleri şu şekildedir:

“... Değişik insanları tanımak yararlı olan tarafıydı. Ufkumuz genişledi.” (Ö3)

“... Bunun yanında, diğer meslektaşlarımızla tanışıp, kaynaşmanız da bence olumlu bir yöndü. “Eğitimde yeni yönelimleri takip ederek, bilimsel gelişmelerden haberdar olma” diyebilirim” (Ö2)

“... Farklı illerden coğrafya öğretmenleri ile tanışmak, bilgi ve birikimi paylaşmak önemliydi. Bilinenleri değil; bilinmeyenleri aktarmayı amaçlamalıdır.” (Ö13)

“... Hizmet içi eğitimin yararı; yeni programı konuşma, yakın okullardaki arkadaşların birbiri ile bu konularda paylaşımda bulunmaları, yaptığı faaliyetleri paylaşma ve iletişim halinde olma fırsatı vermesi katkılarıydı sanırım.” (Ö21)

Katıldıkları hizmet içi eğitimlerde konuyla ilgili kişileri yeterli görüp, yeni şeyler öğrenenlerin görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

“... Coğrafya Çalıştayı'na katıldım. Bu bizler için oldukça yararlıydı. Kişiler son derece yetkindi. Uygulamalı çalışmalar yapıldı. Bu gibi etkinliklerin tekrarlanması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö5)

“... Hizmet içi eğitimlerin olumlu bulduğum yönü; “gerekli özen içerisinde gerçekleştirilmesi ve eğitimi verenleri bilgi düzeyinin yeterli oluşuydu” diyebilirim.” (Ö2)

GÖRÜŞME SORUSU 10: Coğrafya öğretmenlerinin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin, daha verimli olabilmesi için neler yapılabilir?

Görüşülen coğrafya öğretmenleri, katıldıkları hizmet içi eğitimler, oralarda gördükleri eksiklikler ve hizmet içi eğitim konusundaki düşünceleri doğrultusunda birçok öneride bulunmuşlardır. Katılımcı öğretmenlerin sıra numaraları belirtilmeden benzer cevaplar bu soruda birleştirilmiştir. Görüşme formunun bu son sorusunda, hizmet içi eğitimlere katılanlar yanında katılmayanların da sahip oldukları görüş ve öneriler maddeler halinde verilmiştir. Coğrafya öğretmenlerinin hizmet içi eğitim konusundaki görüş ve önerileri şu şekildedir:

- Hizmet içi eğitim faaliyetini gerçekleştiren kişinin, konusunda kesinlikle yeterli olması gerekir. Yapacağı çalışmada uzman olmalıdır. Kişilerin unvanları ne olursa olsun; konunun ehli olup, bu durumu daha önce deneyimlemeleri son derece önemlidir.

- Eğer hizmet içi eğitimi veren bir öğretmen ise bu görevi kesinlikle istekli olan bir öğretmene vermek gerekir. Bu, hizmet içi eğitimin kalitesini etkileyen bir unsurdur.
- Hizmet içi eğitimi düzenleyicilerin, amaca uygun yöntem ve tekniklerle, konu ve uzman seçimi gerçekleştirmesine özen gösterilmelidir.
- Yapılacak hizmet içi eğitimin herkese hitap edebilmesi için, ihtiyaç belirleme çalışması yapılmalıdır.
- Yapılacak hizmet içi eğitimlerin içeriği kesinlikle dolu olmalıdır. Öğretmene fayda sağlamalı, öğretmen yenilendiğini hissetmelidir.
- Hizmet içi eğitime katılanlara yeterli imkanlar sağlanmalıdır. Mesela; yol, ek ders ücreti, içecek, yiyecek vb. gibi.
- Katılımcı sayıları, bazı hizmet içi eğitim faaliyetlerinde kesinlikle artırılmalıdır.
- Hizmet içi eğitimlerde süre iyi kullanılmalı, yeterli zaman ayrılmalıdır.
- Hizmet içi eğitimlerde, günlük hayatta işe yarayacak ve karşılığı olan bilgilere ağırlık verilmelidir.
- Hizmet içi eğitimlerde öncelikle, uygulamalı faaliyetlere ağırlık verilmelidir.
- Hizmet içi eğitimlerde, lise türlerine göre branş öğretmenlerinin bir arada olduğu imkanlar sağlanmalıdır.
- Hizmet içi eğitimin, teknik donanımı iyi salonlarda yapılması gerekmektedir. Bu, çalışmaların kalitesini artırır.
- Hizmet içi eğitim faaliyetinin; seminer programı, notları, içeriği önceden katılımcılara ulaştırılabilir. Bu durum hep atlanan bir eksikliklerdir. Böylelikle, eğitimin başarı oranı artırılmış olur.
- Katılımcıların eğitimi sonunda, mutlaka değerlendirme yapılması gereklidir. Hizmet içi eğitimin sonunda sonuç raporu da düzenlenmelidir. Bu rapor katılımcılara gönderilmelidir.
- Hizmet içi eğitimin sonunda, katılım sertifikası düzenlenebilir. Eğitim katılımın, kariyer ve başarı belgeleri ile özendirilmesi sağlanmalıdır.
- Hizmet içi eğitime katılanların, hizmet içi eğitimlerde etkin rol alması sağlanabilir.
- Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Birimi il ve ilçe teşkilatlarının da yeniden yapılandırılması gerekir.
- Coğrafya müfredat programı sadeleştirilebilir. Bu sayede, hizmet içi eğitim yükü azalabilir.
- Hizmet içi eğitimler, düzenli ve periyodik eğitimler olmalıdır.
- Hizmet içi eğitimler, öğretmenlere maddi doyum sağlamalıdır. Bu çalışmaların benimsenmesinde büyük önem arz eder ve motivasyonu artırır.
- Hizmet içi eğitim faaliyetleri, mümkün olduğunca küçük gruplarla yapılmalıdır. İlçe bazında gerçekleştirilmesi en uygun olanıdır. Bu durum, İstanbul gibi büyük bir şehirde çok daha önem kazanmaktadır.
- Eğitim zamanının iyi ayarlanması (*tatil, sınav, soğuk kış günlerine denk gelmemesi*) gerekir.
- Her yıl coğrafya öğretmenleri kampa alınmalıdır.
- Öğretmenlerin kendi aralarında, hizmet içi eğitimi destekleyici bölgesel çapta, dönem başındaki seminer haftalarında birbirlerine sunum yapmaları sağlanmalıdır.
- Her yıl, yeni bir tema ile internet ortamında yıl boyu süren bir hizmet içi eğitimin verilmesi ve öğretmenlerin de bunu alması sağlanmalıdır.
- Yapılacak genel hizmet içi eğitimler, büyük şehirlerde merkezi alanlarda olmalıdır. Ulaşım en az külfete dönüşmelidir.
- Hizmet içi eğitim faaliyetlerinde, elektronik ortamdaki platformlar ya da uzaktan eğitimlerle il ve ilçe bazında düzenlemeler yapılabilir.
- Düzenlenmiş daha önceki etkinliklerin ve yapılan hizmet içi eğitimlerin eksiklikleri tespit edilmelidir. Bunlar öncelikle giderilmelidir.
- Bilgi, çok hızlı değişip geliştiği için, öğretmenin zamanını almayacak hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenlenmeli ve bunlar seri olmalıdır.
- Faaliyetlerde içerik zenginleştirilmelidir. Eğitimcilerin niteliği artırılmalıdır. Sunumların bıktırıcı şekilde değil de; işin uzmanları tarafından zevkli hale getirilmesi sağlanmalıdır.
- Her hizmet içi eğitim, özenilerek yapılandırılmalıdır. Rutin hale dönüşmesinin önüne geçilmelidir.
- Coğrafya öğretmenleri için, her öğretmenin her yeri gezme imkanına sahip olmadığı düşünüldüğünde; ekonomik geziler düzenlenmeli ve bu durumun olumsuzluğu teşviklerle en aza indirilmelidir.

- Takip edilmeyen, uygulamaya konulmayan eğitimlerin faydalı olması zordur. Öğrenilenleri hemen hayata geçirmek ve sınıfa aktarmak da önemlidir. Öğretmenler, öğrencileri ile vardır ve onlar için çalışmaktadır. Verilen eğitim hemen pratiğe dökülmelidir.
- Hizmet içi eğitim yapılan alanlar ve okullarda koridorlar, coğrafya içeriği ile zenginleştirilebilir.
- Hizmet içi eğitim faaliyetlerinde, bakanlık yetkililerinin eğitim verme oranı azaltılarak, üniversite hocalarının katılım oranları artırılmalıdır.
- Hizmet içi eğitimlere aynı kişilerin defalarca katılımı engellenmelidir. Bu durum iyi takip edilmeli, hakkaniyet ve adaletli katılım sağlanmalıdır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

Coğrafya öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda, her bir görüşme sorusuna verilen cevaplardan elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Katılımcı coğrafya öğretmenleri, teorik ve uygulamalı olarak üniversite eğitimlerini “yetersiz” görmektedir. Özellikle öğretmenlik eğitiminin uygulamalı yönü “daha yetersiz” bulunmaktadır. Bu noktada; fiziki kapasite, bölüm imkanları, müfredatın iyileştirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Çözüm olarak, öğretim elemanlarının niteliğinin artırılması ve uygulamaya/staja yönelik yoğun bir öğretmenlik eğitimi yapılması talep edilmektedir.

Katılımcı coğrafya öğretmenlerinin neredeyse tamamı, hizmet içi eğitime katılmıştır. İçlerinden bazıları, devlet görevinden önce özel öğretim kurumlarında görev yaptığından oradaki hizmet içi eğitimlere de katıldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, idari görev üstlenen bazı coğrafya öğretmenleri, yöneticilik alanında da hizmet içi eğitime katıldıklarını dile getirmişlerdir. Genelde teknoloji kullanımına yönelik hizmet içi eğitime katılanlar çoğunluktadır. Bunun yanında, coğrafya öğretmenleri genel öğretmenlik bilgisi konularına ve bireysel ilgiye dayalı bazı hizmet içi eğitimlere de katılım göstermişlerdir. Bir günden bir aya kadar uzanan sürelerle, hizmet içi eğitimlere katılım değişik yıllarda ama özellikle 2000 yılından sonra daha yoğun bir şekilde yürütülmüştür.

Katılımcı coğrafya öğretmenlerinin büyük çoğunluğu; ölçme, değerlendirme, rehberlik, sınıf yönetimi, gelişim psikolojisi, öğrenme psikolojisi vb. gibi genel öğretmenlik bilgisi konularını içeren hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların tamamı, artık çağın gereklerine uygun olarak coğrafya eğitimi konusunda hizmet içi eğitim ihtiyacının değiştiğini belirtmişlerdir. İhtiyacın değişmesinin nedenini en çok; bilgi ve iletişim teknolojilerine, müfredatın içeriğine, öğrenci ihtiyaç ve algılarının değişmesine bağlamaktadırlar. Ayrıca bu değişim nedenini; toplumsal yapının değişimi, eskiye göre öğrenci etkileşiminin farklılaşması, öğretimdeki yeni yöntem, teknik ve yaklaşımlar ile yalnız öğretmenin bilgi kaynağı olmasının geçmişe nazaran değişmesine bağlayanlar da bulunmaktadır. Bu faktörlerin az ya da çok hepsinin bir arada, bu değişimin nedeni olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcı coğrafya öğretmenleri, genelde uzaktan eğitime karşı değildir. Uzaktan eğitimi destekleyen çoğunluğun yanında, uzaktan hizmet içi eğitime sıcak bakmayanlar da bulunmaktadır. Bunun yanında uzaktan eğitimin, televizyon eğitimi ya da açık öğretim kurumları (*İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi/AUZEF, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi/AÖF vb. gibi*) ve MEB işbirliğiyle gerçekleştirilebileceğine dair görüşler de belirtilmiştir. Coğrafya öğretmenleri bu konuda, hizmet içi eğitimin her an ulaşılabilir olmasını talep etmektedir.

Yapılacak hizmet içi eğitimlerin kimler tarafından verilmesi gerektiği konusunda araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin genelinin görüşü; bakanlık personelinin yer almadığı ya da üniversite hocaları, deneyimli öğretmenler ve bakanlık personelinin koordineli çalıştığı faaliyetlerin olması yönündedir. Bu konuda, bakanlık personelinin bu faaliyetlerde yer almasına pek sıcak bakılmamaktadır. Ayrıca, eğitim faaliyetlerini sadece deneyimli öğretmenler ya da sadece üniversite hocaları vermeli diyenler yanında; yurtdışından uzmanlara da gereksinim olduğu belirtilmiştir.

Katılımcı coğrafya öğretmenlerinin hepsi coğrafya alanına yönelik; doğa eğitimleri, çevre gezileri, uygulamalı çalışmalar vb. yapılmasını desteklemektedir. Bu çalışmaların; Akdeniz, Karadeniz, Kazdağları, Toroslar, GAP bölgesi, Kapadokya, Kayseri, Kastamonu, Bolu gibi il ve bölgelere öncelikle yapılması yönündedir. Ayrıca, yurtdışı gezilerde talep edilmektedir. Uygulamalı eğitimlerin, MEB müfredatına uygun bir yapıda olması gerekliliği vurgulanmıştır. Görerek uygulamanın, coğrafyanın doğasında olduğu ve buna paralel hizmet içi çalışmaların yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Türk Coğrafya Kurumu'nun bu konuda daha aktif olması gerekliliği de belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin birçoğunun, coğrafya eğitimi konusunda bir hizmet içi eğitime katıldığı belirlenmiştir. Ancak katıldıkları bu çalışmalarını, tam olarak yeterli görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. En çok katılım; 2005 coğrafya müfredat tanıtımı, CBS, Türk Coğrafya Kurumu semineri ve coğrafya çalıştayına yönelik gerçekleşmiştir. Öğretmenlerin, yapılan bu hizmet içi eğitim faaliyetlerinde gördükleri eksiklikler daha çok; eğitimi veren kişilerin konuyla ilgili bilgi eksikliğine, baştan savma etkinliklere, öğrenilen teorik bilginin uygulanma eksikliğine, neyin nerede nasıl kullanılacağına yeterince belirtilmemesine ve zamanın uygunsuzluğuna bağlanmıştır. Ayrıca, coğrafya öğretmenlerinin talebi; yeni, kendilerini şaşırtacak, teorik bilginin sınırlı olduğu ve uygulamaya yönelik faaliyetler olması yönündedir.

Katılımcı coğrafya öğretmenlerinin, katılmış oldukları hizmet içi eğitim faaliyetlerinde olumlu gördükleri taraflar ve kendilerine katkı sağladığını düşündükleri noktalardan ilki, "genel anlamda pek çok kazanım (*yenilik ve gelişimden haberdar olma, iletişim ağına sahip olmak, öğrenilenlerin öğrencilerde faydalı olduğunu görmek vb. gibi*) elde ettim" şeklinde olmuştur. Ayrıca, "yeni ve ilgili alıma yönelik faaliyetler bana daha faydalı oluyor" diyenler yanında, "yeni insanlar tanımanın ve farklı, ilginç şeyler öğrenmenin" katkısını olumlu görenlerde bulunmaktadır. "Kişilerin konuyla ilgili yeterliliklerinin" katkısı (özellikle CBS alanında) yine olumlu görülen bir yön olarak coğrafya öğretmenlerince belirtilmiştir.

Katılımcılar, hizmet içi eğitim faaliyetleri konusunda öneri olarak şunları belirtmişlerdir: Hizmet içi eğitimi veren kişiler alanlarında kesinlikle yeterli olmalıdır. Deneyimli öğretmenler de hizmet içi eğitim çalışmalarında etkin rol oynamalı ve amaca uygun yöntem ve tekniklerle bu çalışmalar yürütülmelidir. Çalışmalar herkese hitap etmeli ve içeriği kesinlikle dolu olmalıdır. Hizmet içi eğitimlerde, katılımcı sayısı ve zamanın kullanımına özen gösterilmelidir. Günlük hayata dönük ve uygulamaya yönelik eğitimlere ağırlık verilmelidir. Lise türlerine göre planlanmış ve yıl içerisinde iyi dağıtılmış eğitimler düzenlenmelidir. Hizmet içi eğitimler, teknik altyapısı düzgün alanlarda yapılmalı ve seminer içeriği, doküman, başarı belgeleri ve sonuç raporları düzenlenmelidir.

Ayrıca, coğrafya müfredatının sadeleştirilmesinin hizmet içi eğitimleri kolaylaştıracağı ve MEB hizmet içi eğitim birimlerinin il ve ilçe bazında yeniden yapılandırılmasının olumlu olacağı belirtilmiştir. Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere katılımında maddi destek verilmesi, ulaşım ve giderlerin karşılanması gerekliliği dile getirilmiştir. Tatil, sınav ve soğuk kış günlerine rastlamayacak akademik takvim planlaması yapılması ve öğretmenlerin bölgesel olarak coğrafya ile ilgili yılda en az bir kez bir araya getirilmeleri talep edilmiştir. Bu toplantılar, sunum ve projelerle desteklenmelidir. Bunun için, elektronik ortamlar üzerinden oluşturulan platformlar hayata geçirilmeli ve etkin çalışmalar yürütülerek rutinin önüne geçilmelidir. Bilginin hızla değiştiği günümüzde, uzaktan eğitime ağırlık verilmelidir. Doğa gezileri ve ekonomik bölge gezileri düzenlenerek, gerektiğinde yurt dışı geziler de planlanmalıdır. Bu gezilere katılımı adalet sağlanmalı ve coğrafya ile ilgili uygulamalı çalışmaları içermesi hedeflenmelidir. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinde, MEB bakanlık personelinin eğitim verme oranı azaltılarak; hizmet içi eğitim verilen alanlar ve okullar coğrafya ile ilgili içerik ile zenginleştirilmelidir.

Tartışma

Görüşme gerçekleştirilen coğrafya öğretmenleri, üniversite aldıkları eğitimin niteliğinden memnun değillerdir. Genel anlamda, hem teorik hem de özellikle uygulamalı eğitimin kalitesi kendilerini tatmin etmemiştir. Bu sonuç, coğrafya öğretmenlerinin üniversite eğitimleri aşamasında, hem nitelikli hem de öğretmenlik yaptıklarında gerçekten kendilerine fayda sağlayacak teorik ve uygulamalı bilgilerle donanmak istemeleri şeklinde yorumlanabilir. Coğrafya öğretmenlerinin üniversitede aldıkları eğitimin kalitesi artırılsa, bunun hizmet içi eğitimlerde de öğretmenlerin gelişimine ve niteliğine olumlu katkılar sağlayabileceği söylenebilir. Bu konuda [Gökçe \(2009\)](#) öğretim elemanlarının zaman zaman hizmet içi eğitimden geçirilerek niteliklerinin artırılması gerekliliğine değinmiştir. Ayrıca, uygulamalı eğitim ve staj yapmanın ne kadar önemli bir gereklilik olduğu, görüşmelerle tespit edilmiştir. Bu konuda maksimum olanaklar sağlanmalıdır. Bütün öğretmenlere hitap eden, genel hizmet içi eğitimlere katılım fazla olsa da; coğrafya alanında bu daha sınırlıdır. Daha fazla coğrafya alanına yönelik hizmet içi eğitimler organize edilmesinin yine coğrafya öğretmenlerinin gelişimine olumlu katkılar sağlayacağı söylenebilir.

Hizmet içi eğitimde; bilgi ve iletişim teknolojilerine, müfredatın içeriğine, öğrenci ihtiyaç ve algılarının değişmesine bağlı olarak geçmiş yıllara göre ihtiyacın farklılaştığı görüşmelerle tespit edilmiştir. Coğrafya öğretmenleri sınıftaki rollerinin de değiştiğinin farkındadır. Bu konuda, hizmet içi eğitimleri düzenleyicilere içerik ve organizasyon konusunda yeni şeyler yapmaları tavsiyesinde bulunulabilir. Yine bunu destekler nitelikte, uzaktan eğitim konusunda; AÖF, AUZEF gibi bu konularda deneyimli kurum ve kuruluşların, MEB ile işbirliğine giderek kendilerine katkı sağlayabileceği görüşü MEB tarafından dikkate alınmalıdır. Hizmet içi eğitim faaliyetlerin, yine MEB tarafından nitelikli personellerle yürütülmesi sonucu açıkça coğrafya öğretmenlerince talep edilmektedir. Çözüm için, üniversitelerle işbirliğine gidilmesinin faydalı olacağı söylenebilir. Yapılan hizmet içi eğitim faaliyetlerinden, olumlu pek çok şey öğrendiklerini dile getiren coğrafya öğretmenlerinin, hizmet içi eğitimler ile daha fazla sosyalleşebilecekleri de unutulmamalıdır. Hizmet içi eğitim konusunda pek çok öneride bulunan coğrafya öğretmenlerinin bu önerileri dikkate alınır; zaten hizmet içi eğitimi gerçekleştirme

konusunda temel şartlar büyük ölçüde sağlanmış olacaktır. Öğretmenlerin böylelikle, hem istedikleri hem de yeni şeyler öğrendikleri hizmet içi eğitimlerle, öğrencileri için daha faydalı birer kaynağa dönüşebilecekleri söylenebilir.

Bu tartışma ve yorumlardan hareketle, öncelikle Milli Eğitim Bakanlığının yürüttüğü EARGED çalışmalarının değişik branşlarda gerçekleştirildiği ancak coğrafyanın bu branşlardan biri olmadığı makale içerisinde ilgili literatür kapsamında belirtilmiştir. MEB'in gerçekleştirdiği; EARGED (2008a) araştırması matematik öğretmenleriyle, EARGED (2008b) araştırması Türkçe öğretmenleriyle, EARGED (2008c) araştırması da sınıf öğretmenleriyle bakanlık tarafından gerçekleştirilmiştir. Her ne kadar bu çalışmalar hizmet içi eğitime yönelik ihtiyaç belirleme çalışmaları olsa da coğrafya branşından farklı konu alanlarında yapıldığı için tespit edilen ihtiyaçlarda doğal olarak farklılaşmaktadır. Coğrafya alanında yürüttüğümüz bu çalışmanın, Milli Eğitim Bakanlığı'na bu eksikliği gidermek adına veri kaynağı oluşturacağı düşünülmektedir.

Diğer taraftan, Artvinli (2010) tarafından yapılan araştırma coğrafya öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının tespitine yönelik olsa da; 728 kişiye anket gönderilmesi yoluyla yürütüldüğü için nitel yönü olmayan bir araştırmadır. Ancak yaptığımız araştırmada, bizim elde ettiğimiz sonuçlar Artvinli (2010) tarafından anket yoluyla yapılmış araştırmadaki pek çok bulguyu destekler niteliktedir.

Akbaş, Uzunöz ve Gençtürk (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, anket yardımıyla toplanan veriler frekans ve yüzde değerleri yanında; hizmet yılı, kıdem ve cinsiyet değişkenlerine göre analizleri de içermektedir. Bizim araştırmamız ise derinlemesine görüşmeler yoluyla yapılmıştır. Ancak bulgular her iki araştırmada benzer şekilde, ölçme değerlendirme coğrafya öğretmenlerince en çok talep edilen hizmet içi eğitim ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

Akbaş ve Uzunöz (2012) araştırmasında, veriler açık uçlu sorularla toplanmış ve sonuçlar başta yeni öğretim programı tanıtımı olmak üzere coğrafya öğretmenlerinin çeşitli hizmet içi eğitimlere katıldıklarını ortaya koymuştur. Yine aynı araştırmada, bu hizmet içi eğitim faaliyetlerine ilişkin hem uygulamaya yönelik hem de farklı konularda birçok eksiklik saptanmıştır. Uygulama eksiklikleri, tarafımızdan yapılan araştırma bulgularında da sık sık öğretmenlerce dile getirilmiştir. Bu açıdan, iki araştırma arasında paralellik olduğu söylenebilir. Farklı olarak araştırmamızda katılımcı coğrafya öğretmenleri, uygulamaların nasıl yapılması gerektiğinin pratikte gösterilmesine yönelik hizmet içi eğitimlerde eksiklik gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

Bir diğer araştırma olan Meydan ve Uzunöz (2017) araştırmasında, 47 öğretmenden anket yoluyla elde edilen bulgular cinsiyete göre değerlendirilmiş ve kadın öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının daha fazla olduğuna yönelik tespitlerde bulunulmuştur. Tarafımızdan yapılan araştırmada, cinsiyet değişkeni üzerinden bir analize gidilmemiş ve anket değil de görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Bu açıdan, iki araştırma arasında değişken ve yöntem farklılığı bulunmaktadır. Fakat diğer taraftan, iki araştırma arasında birbirini destekler nitelikte sonuçlara da ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Meydan ve Uzunöz (2017) araştırmasında öneri olarak dile getirilen; uygulamalı alternatif ölçme ve değerlendirme, alternatif öğretim teknik ve yöntemleri, hizmet içi eğitim faaliyeti sonunda öğretmenlere geri bildirim, uygulamalı etkinlikler vb. gibi konular bizim araştırmamızda da görüşmelerle tespit edilmiştir. Bu bulgular, Meydan ve Uzunöz (2017) araştırmasını bu yönüyle desteklemektedir.

Sonuçta, hizmet içi eğitim konusunda nitel veri elde etme gayesiyle ilgili literatüre katkı sağlama hedefindeki çalışmamızın sonuçlarının, gelecekte coğrafya alanında yapılacak yeni çalışmalarla birlikte coğrafya öğretmenlerinin hizmet içi eğitim faaliyetlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öneri olarak; bu konuda araştırma yapacaklara, hizmet içi eğitim konusunda uygulayıcı pozisyonundaki bakanlık personeline ve okuyuculara şu önerilerde bulunulabilir:

Öneriler

- Öncelikle, coğrafya öğretmenlerinin üniversite aldığı eğitim kalitesini ve niteliği arttıracak düzenlemeler yapılabilir. Çünkü öğretmenlerin hizmet öncesi döneme ait eğitiminin olması yani üniversite aşamasında var olan eksikliklerin bulunması, ileride meslek yaşamlarında bunları gidermekle ilgili zaman kaybına neden olabilmektedir. Bu olumsuzluğun giderilmesinin yararlı olacağı söylenebilir.
- Hizmet içi eğitim faaliyetlerinde hedefler; kısa, orta ve uzun vadede yetiştirilmek istenen coğrafya öğretmenin profili için daha net belirlenebilir.
- Hizmet içi eğitimi yürütücü uzman personellerin, amaca uygun yöntem ve teknikler kullanmaları daha yararlı olabilir.
- Eğitimlerin, uygulamalı çalışmaları (atölye çalışmaları gibi) içermesi, öğrenilen teorik bilgilerin hemen hayata geçirilmesi açısından daha faydalı olabilir. Alınan eğitimlerin, öğretmenlerce sınıfta hayata geçirilmesine yönelik yeni uygulamalar okullarda planlanabilir.

- Eğitimlerin, teknik donanımı yüksek, iyi salonlarda yapılmasının; yine eğitimlerde sürenin iyi kullanılıp zaman yönetiminin iyi planlanmasının verimi yükselteceği söylenebilir.
- Hizmet içi eğitimlerde; seminer programının, notlarının, içeriğinin önceden katılımcılara ulaştırılması ve dokümanların internet ortamında paylaşılmasının, eğitimlerin başarı oranına katkı sağlayabileceği söylenebilir. Yine aynı şekilde, eğitim sonunda mutlaka değerlendirme ve sonuç raporu oluşturularak bu katkı daha da arttırılabilir.
- Eğitime katılanlara; katılım sertifikası, başarı ve kariyer belgeleri düzenlenerek motivasyon sağlanabilir.
- Hizmet içi eğitimlerde, öğretmenlere maddi doyum sağlayıcı destekler verilebilir.
- Rutin eğitimlerin önüne geçilerek eğlenceli, zevkli eğitimler planlanabilir.
- Eğitim zamanının iyi ayarlanması; tatil, sınav ve soğuk kış günlerine denk gelmemesi konusuna daha fazla özen gösterilebilir.
- Coğrafya alanına yönelik alan gezileri, doğa eğitimleri bölgesel ya da ulusal düzeyde planlanabilir.
- Coğrafya öğretmenlerinin lisansüstü eğitim almalarını daha da kolaylaştırıcı imkanlar sağlanabilir. Kendisini geliştirmek isteyen öğretmenlere, üniversitelerin kapıları sonuna kadar daha da açılarak her türlü kolaylık gösterilebilir.
- Hizmet içi eğitimlerde; MEB, üniversiteler, okullar, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları daha etkin ve koordineli bir şekilde çalışarak öğretmenlerin yaşam boyu eğitimlerine katkı sağlanabilir.
- Yaşam boyu öğrenme desteklenerek, her öğretmenin kendi kendisini eğitmesinin önü daha da açılabilir.
- Yurtdışı bağlantılar güçlendirilerek, yabancı öğretmenlerle işbirliğini artıracak yeni planlamalara gidilebilir. Yerinde gözlemler yapılarak, iyi örnekler uygulamaya konulabilir.
- Hizmet içi eğitimleri düzenleyen birimler yeniden yapılandırılarak, yurtiçi ve yurtdışı eğitim almış kişilerden oluşan uzman eğitim birimlerine dönüştürülebilir. Coğrafya alanında da daha profesyonel, etkili birimler oluşturulabilir.
- Yine coğrafya branşını kurumsallaştıracak yeni düzenlemeler yapılabilir. Türk Coğrafya Kurumu'nun etkililiği arttırılabilir. Daha kurumsal bir düzeyle hizmet içi eğitim katkısı, en üst düzeyde olan bir kuruma dönüştürülebilir.
- Araştırmacılara yönelik olarak, belirli aralıklarla ihtiyaç tespit çalışmalarının yapılmasının faydalı olacağı söylenebilir. Hizmet içi eğitim konusunda; görüş, beklenti ve önerileri tespit etmeye çalışan yeni çalışmalar gelecekte yapılarak ilgili alana yeni katkılar sağlanabilir.

EXTENDED ABSTRACT

EXPECTATIONS AND SUGGESTIONS OF GEOGRAPHY TEACHERS FOR IN-SERVICE TRAINING ACTIVITIES: A QUALITATIVE STUDY

INTRODUCTION

In society, everyone undertakes a professional duty, which they are obligated to perform well. Whatever they do and in whatever sector they work, doing their job in the best way possible is the duty everybody owes to the society in which they live. In order to achieve this, they should be good in their field and develop their professional knowledge and skills and be able to put what they have learned into practice. Teachers should be able to carry out their duties in the field of education in the best way possible to help their students become well-educated and qualified members of society, in the development of which they will play an important role.

Teachers, as well as parents, play an important role in children's development and in-service training is crucial for teachers to learn new skills, fill information gaps and develop themselves professionally. In-service training is based on the philosophy of lifelong learning. Demirel and Ün define in-service training as follows:

In-service training is the continuation and complement of pre-service training. With In-service training, people improve and reinforce the knowledge, skills and attitudes required by their profession. In-service training can be in the form of on-the-job training or of local and regional seminars held on weekdays and holidays. Self-education is also considered in-service training (Demirel and Ün, 1987: 94).

This study investigates geography teachers' views and expectations of in-service training. The objective is to provide detailed qualitative data on in-service training and to contribute to improving the qualifications of geography teachers and geography education in Turkey. The study sample consists of geography teachers working in different schools located in Istanbul, which is the largest city in Turkey and has the largest representative ratio across the country.

METHOD

Research Design and Study Group

This is a qualitative study.

The most commonly used data collection methods in qualitative research are interview, focus group interview, observation and document review (Yıldırım and Şimşek, 2011: 89). In this study, data were collected using semi-structured interviews. The study was conducted in Istanbul. The study population consisted of 1409 geography teachers working in Istanbul according to the data (November of 2014-2015 academic year) of the Istanbul Directorate of National Education. The study sample consisted of 21 geography teachers of high schools.

Data Collection Tool

A pool of questions was created to develop the interview form. The first draft consisting of 16 items was sent to two geography faculty members and one faculty member of educational sciences for their feedback. They were of the opinion that 8 to 10 items would be enough to conduct interviews effectively and efficiently. The final interview form consisted of 10 items based on expert feedback.

The selected items are questions, the answer to which define and explain in-service training needs. The items are concise, appropriate for the purpose of the study and well-worded. Two experienced geography teachers were also interviewed

to determine the items. Two randomly selected geography teachers' opinions about the content of the interview form were also taken into consideration to make the items more comprehensible and relevant.

The interview form was finalized based on expert opinion on the content and face validities. Some minor wording changes were made, and the semi-structured interview form was finalized.

Data Collection and Analysis

Interviews were conducted face to face and each interview lasted 30 to 60 minutes. Data were analyzed using descriptive analysis. Similar answers were grouped and converted into frequency tables.

The books by [Miles and Huberman \(1984\)](#) and [Miles and Huberman \(1994\)](#) were used for data collection. A ratio of interrater score and the value for the determination of disagreement multiplied by 100 was obtained. A parallelism was drawn between two raters at 79%~ over the agreed and disaggregated points for all data. A ratio > 70% is accepted as reliable by [Miles and Huberman \(1984\)](#) and [Miles and Huberman \(1994\)](#). The data at which two raters reached a consensus were reflected in the findings.

FINDINGS

Findings are as follows: Participants have positive perceptions of in-service training. Their expectations of in-service training are objective-oriented and quality-focused activities that are implemented by appropriate instructors at the appropriate place and time.

All participants stated that in-service training needs have changed nowadays due to changes in communication and information technologies, information sources, social structure, student interaction, methodology and approaches, curriculum content and students' needs and perceptions etc. Some participants wish to be informed about innovations and developments in in-service training activities and believe that having a communication network will help them to achieve that. They also stated that in-service training activities also help them meet new people, learn different things and find out that what they have learned are useful for students.

According to participants, seminars or in-service training activities should be content rich, differentiated based on high-school types, extended over the academic year, contain various documents, have high technical infrastructure and allow the drawing-up of achievement, participation certificate and final reports. Participants recommended that the geography teaching curriculum be simplified to realize the objectives of in-service training activities and that geography teachers be brought together from time to time to improve their interaction.

CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

Conclusion

The results of the interviews are as follows:

Participants consider university education, especially the practical aspect of teaching education, insufficient. They emphasized that physical capacity, departmental facilities and curriculum should be improved. They believe that the improvement of the quality of teaching staff and the introduction of an applied (internship) teacher education will solve this problem.

Almost all participants have participated in in-service training before. Some of them stated that they had participated in in-service training at private schools where they had worked before they started working in public schools. Some participants, who undertake administrative tasks, have also participated in in-service training in the field of management before. Most participants attended in-service training for technology use. They had also attended in some in-service training programs on general teaching or self-interest. They have attended numerous in-service training programs especially since 2000.

Most participants stated that they would like to participate in in-service training on general teaching knowledge such as measurement, evaluation, guidance, classroom management, developmental psychology and psychology of learning etc.

All participants stated that the need for in-service training on geography education has changed with time mainly due to advances in information and communication technologies, content of the curriculum and students' changed needs and perceptions, and also due to changes in social structure, differences in student interaction, new teaching methods, and transformation of teachers' former role as all-knowing authorities with improvements in techniques and approaches.

Most participants are in favor of distance education while some are against it. Some also stated that distance education can be carried out by the Ministry of National Education (MNE) in collaboration with television education or open education institutions such as the Faculty of Open and Distance Education (FODE) of Istanbul University and the Faculty of Open Education (FOE) of Anadolu University etc. Participants demand that in-service training be accessible at all times.

Participants stated that in-service training should be provided by university academic staffs, experienced teachers or foreign experts but not just by the staff of the MNE.

All participants support nature education, sightseeing and practical studies in the field of geography. They want these activities to be held in such regions as the Mediterranean, Black Sea, Kazdaglari, Taurus, Southeastern Anatolia Project region, Cappadocia, Kayseri, Kastamonu and Bolu. They emphasized that practical training should be in line with the curriculum of the MNE. It was concluded that that visuality is inherent in the field of geography and that in-service training should be designed accordingly. They stated that the Turkish Geographical Society should be more active in this regard.

Most participants have attended in-service training on geography education before but found it inadequate. Most of them attended 2005 geography curriculum introduction seminar, geographic information systems, Turkish Geographical Society seminar and geography workshop. According to the participants, the shortcomings of these in-service training activities are lack of knowledge of educators, sloppiness of the activities, too much theoretical knowledge, teaching information out of context, and untimeliness. Participants request new and interesting and practice-oriented in-service training activities.

The first and foremost contribution of in-service training is stated by participants as *"I have had many learning outcomes (keeping up with innovations and developments, having a communication network, seeing that it is useful for students etc.)*. Some participants stated, *"new and interest-oriented activities are more useful"* while some others stated, *"it is good to meet new people and learn different and interesting things."* *"Expertise"* was also considered a contribution especially in the field of geographic information systems.

Participants' recommendations for in-service training are as follows: People who provide in-service training should definitely be experts in their fields; experienced teachers should play an active role in in-service training programs and these activities should be carried out using appropriate methods and techniques; in-service training activities should appeal to everyone and their content should be informative and educational; participant size and time management should be taken into consideration; in-service training should be daily life-focused and application-oriented; and in-service training should be designed according to high school types and properly scheduled. In-service training should be carried out in areas with proper technical infrastructure, and seminar content, documents, achievement documents and final reports should be prepared.

Participants stated that the simplification of the curriculum and restructuring of the MNE in-service training units at the provincial and district levels would facilitate in-service training. Financial incentives should be provided, and transportation and other expenses should be covered in order to encourage teachers to participate in in-service training. Participants request that in-service training not coincide with holidays, exams and cold winter days and that teachers be brought together at least once a year. These meetings should be supported with presentations and projects. For this, electronic platforms should be created, and effective activities should be carried out to break out of the routine. In today's rapidly changing world, distance education should be supported. Nature trips and economic trips should be organized. Trips abroad should also be planned when necessary. Participation in these trips should be encouraged. These trips should include practical activities related to geography. The staff of the MNE should be less involved in in-service training as instructors. In-service training areas and courses should have more geography-related content.

This study obtained qualitative data through interviews and contributed to the literature. We believe that this study will bring new insights into further research on in-service training for geography teachers.

The following recommendations can be made to researchers, in-service training practitioners, ministry staff and readers:

Recommendations

- Regulations should be introduced to increase the quality of education offered by geography departments. Otherwise, pre-service teachers lacking professional knowledge and skills have to spend time and money in their future professional life to overcome those shortcomings. This problem should therefore be resolved.
- Short-, medium- and long-term goals of in-service training programs should be more clearly determined.
- In-service training personnel should use appropriate methods and techniques.

- In-service training should include such activities as workshops. Theoretical knowledge should be put into practice. New applications should be planned to allow teachers to put their knowledge into practice in the classroom environment.
- In-service training should be carried out in modern and well-equipped facilities. Time management should be an important consideration in training activities to increase efficiency.
- Sharing (online) schedules, notes, documents and content with participants and preparing evaluation and final reports at the end of trainings may contribute to the success of in-service trainings.
- Participants should be given certificates of participation, and achievement and career documents at the end of in-service training.
- Teachers should be provided financial support to encourage them to participate in in-service trainings.
- Fun and interesting training activities instead of monotonous ones should be designed.
- In-service training should not coincide with holidays, exams and cold winter days.
- Trips and nature education programs should be held at the regional or national level.
- Graduate education for geography teachers should be facilitated. Universities should be wide open to teachers who want to improve themselves.
- The MNE, universities, schools, local governments and non-governmental organizations should collaborate for in-service training programs to promote teachers' lifelong education.
- Lifelong learning should be supported, and teachers should be taught to educate themselves.
- International connections should be strengthened and cooperation with foreign teachers should be increased. On-site observations should be made, and appropriate applications should be introduced.
- Units that organize in-service training should be restructured and transformed into training units consisting of experts educated at home or abroad. More professional and effective units should be established in the field of geography.
- New regulations should be introduced to institutionalize the field of geography. Turkish Geographical Society should be transformed into a more effective institution that highly contributes to in-service training.
- In addition to these recommendations, further research should be conducted at regular intervals to determine researchers' needs, opinions, expectations and suggestions regarding in-service training in the field of geography.

Kaynakça / References

- Akbaşı, Y. & Uzunöz, A. (2012). Trabzon'da görev yapmakta olan coğrafya öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin yeterliliği ile ilgili düşünceleri. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 12, 189-202.
- Akbaşı, Y., Uzunöz, A. & Gençtürk, E. (2011). Coğrafya öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim faaliyetleriyle ilgili düşünceleri (Trabzon örneği). *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 11, 157-174.
- Artvinli, E. (2010). *Coğrafya'da Öğretmen Eğitimi: Hizmet Öncesi-Hizmet İçi Eğitim İhtiyaç Analizi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ataunal, A. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş veya Nasıl Bir İnsan?*. Ankara: 20 Mayıs Eğitim Kültür ve Sosyal Dayanışma Vakfı Yayınları.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. & Ün, K. (1987). *Eğitim Terimleri*. Ankara: Şafak Matbaası.
- EARGED, (2008a). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Matematik Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçları*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- EARGED, (2008b). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Türkçe Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- EARGED, (2008c). *Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyacının Belirlenmesi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Gökçe, N. (2009). Türkiye'de öğretmen yetiştirmede coğrafya eğitiminin sorunları ve öneriler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 721-768.
- Hakan, A., Sağlam, M., Yaşar, Ş., Gültekin, M., Deveci, H., Kürüm, D., Batmaz, B., Aktaş, B.Ç., Aktay, E. G. & Kasa, B. (2011). *İlköğretim Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri Alanlarındaki Hizmet İçi Eğitim Gereksinimleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Karabağ, S. (2007). Coğrafya öğretmenlerinin mesleki sorumlulukları. S. Karabağ & S. Şahin (Ed.), *Kuram ve uygulamada coğrafya eğitimi içinde* (s. 269-287). Ankara: Gazi Kitabevi.

- Kaya, N. (2012). *Türkiye’de coğrafya eğitimi: öğretim programı, öğretmen eğitimi ve ders kitapları boyutu*. (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara).
- Kaya, N., Ünalı, Ü. E. & Artvinli, E. (2013). Coğrafya öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerine tarihsel bir bakış: 1923-2012, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 27, 41-57.
- MEB, (2018). 15.07.2018 tarihinde <https://oygm.meb.gov.tr/www/mesleki-gelisimi-destekleme-ve-izleme-dairesi-baskanligi/kategori/8>, adresinden edinilmiştir.
- Meydan, A. & Uzunöz, A. (2017). Views of geography teachers on in-service training activities (Nevşehir case). *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 8(30), 2239-2259.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1984). *Qualitative Data Analysis A Sourcebook of New Methods*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Özcan, M. (2013). *Okulda Üniversite: Türkiye’de Öğretmen Eğitimini Yeniden Yapılandırmak İçin Bir Model Önerisi*. İstanbul: TÜSIAD Yayınları.
- Öztürk, C. (2007). Türkiye’de öğretmen yetiştirme ve eğitim. A. Oktay (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde (s. 303-332). Ankara: Pegem Akademi.
- Özyürek, L. (1981). *Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Eğitim Programlarının Etkinliği, Atatürk’ün 100. Doğum Yılına Armağan*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmenlerin hizmet içi eğitiminde yeni yaklaşımlar. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 83-95.
- Serin, M. K. & Korkmaz, İ. (2014). Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının analizi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 15(1), 155-169.
- Şişman, M. (2008). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Yaylacı, A. F. (2013). Öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine ilişkin yaklaşım sorunu. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6: ÖYGE Özel Sayısı, 25-40.
- Yazıcı, Ö. & Gündüz, Y. (2011). Gelişmiş bazı ülkeler ile Türkiye’deki öğretmenlerin hizmetiçi eğitimlerinin karşılaştırılması. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 4(2), 1-15.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.